

Masterscriptie Sociologie
Vraagstukken van Beleid en Organisatie

Dr. C.M. Klein Haarhuis

Drs. M. van Schellen

In handen van een Loverboy...

**Een zoektocht naar de risicofactoren die een rol spelen bij
de kans op slachtofferschap.**

Maria-Louise Pieren

0486094

Voorwoord:

Deze scriptie is geschreven ter afsluiting van de (sociologie) Master Vraagstukken van Beleid en Organisatie aan de Universiteit van Utrecht. Na een bezoek aan de justitiële jeugdinstelling in Zeist in het kader van mijn bachelor raakte ik geïnteresseerd in het onderwerp ‘loverboys’. Sindsdien heeft onderwerp zich steeds weer een weg weten te vinden in papers voor verschillende vakken. Het kon haast niet anders dan dat dit onderwerp ook bepalend zou zijn voor mijn masterscriptie.

Ten eerste gaan woorden van dank uit naar mijn scriptiebegeleidster Dr. C. M. Klein Haarhuis. Zij heeft mij geholpen structuur in chaos te vinden en meermalen verrassende invalshoeken gepresenteerd die anders buiten beschouwing zouden zijn gebleven. Haar geduld en betrokkenheid zijn kwaliteiten waar menig student enkel van kan dromen in een begeleidster.

Ook de tweede lezer van dit stuk wil ik graag danken voor de twee weken extra tijd die zij mij gunde voor het inleveren van mijn scriptie. Tijdens het schrijven van deze scriptie kwam ik erachter dat mijn vriend en ik in verwachting zijn van een kindje. Deze blijde gebeurtenis heeft voor nogal wat vertraging gezorgd, dank voor al het geduld!

Veel dank gaat ook uit naar mijn stagebedrijf Dilemmamanager te Amersfoort waar ik in opdracht van Stichting ‘Move on’ onderzoek mocht doen naar de risicofactoren van slachtofferschap. Zonder de goede begeleiding daar, was het verzamelen van de kwantitatieve data simpelweg onmogelijk geweest en had deze scriptie nooit mogen wezen. Bij naam wil ik Boan Kattenberg, en Ylona Ruiter bedanken voor hun begeleiding. Vince en Monique wil ik danken voor de fijne werksfeer in Amersfoort en hun bereidheid alles steeds aan mij uit te leggen.

Tot slot wil ik vrienden en familie danken voor hun liefde en steun gedurende het hele proces! Steeds een luisterend oor en oprechte interesse, het heeft mij moed gegeven! In het bijzonder wil ik Miranda Visser danken voor haar hulp en alle late avonden achter mijn laptop!

Verder rest mij niets dan u veel leesplezier te wensen!

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1:

1.1 Inleiding.....	pag.4
1.2 Praktijk.....	pag.5
1.2.1 De meisjes.....	pag.5
1.2.2 De jongens.....	pag.6
1.3 Doelstelling.....	pag.7
1.4 Probleemstelling.....	pag.9
1.5 Onderzoeksdesign en leeswijzer.....	pag.9

Hoofdstuk 2: Literatuurstudie

2.1 Inleiding.....	pag.12
2.2 Loverboyproblematiek.....	pag.13
2.3 Risicofactoren huiselijk geweld.....	pag.14
2.4 Hirschi.....	pag.15
2.5 SPF-theorie.....	pag.16

Hoofdstuk 3: Boekanalyse

3.1 Inleiding.....	pag.20
3.2 Analyse.....	pag.20
3.2.1 Dataverzameling en dataverwerking.....	pag.20
3.2.2 Labeling.....	pag.20
3.2.3 Toepassing labeling.....	pag.21
3.3 Resultaten.....	pag.24
3.4 Conclusie.....	pag.31

Hoofdstuk 4

4.1 Inleiding.....	pag.36
4.2 Dataverzameling.....	pag.36
4.2.1 Dataverzameling slachtoffers.....	pag.36
4.2.2: Kanttekening dataverzameling slachtoffers.....	pag.37
4.2.3: Dataverzameling controlegroep.....	pag.38
4.3: Databeschrijving.....	pag.38
4.4 Hypothesen.....	pag.39
4.5: Methode.....	pag.40
4.6: Resultaten.....	pag.40

Hoofdstuk 5

5.1 inleiding.....	pag.44
5.2 Methode.....	pag.44
5.3 Hoe ziet de hulpverlening er in de praktijk uit?.....	pag.45
5.4 Wat is het beeld dat de hulpverleners hebben van de slachtoffers van loverboys?.....	pag.46
5.5 Wordt er rekening gehouden welke begeleiding het beste past bij dit type slachtoffer?.....	pag.48

Hoofdstuk 6:

6.1 conclusie.....	pag.50
6.1.1 Hoe ziet het profiel van een slachtoffer van een loverboy eruit?.....	pag.50
6.1.2 Sluit de praktijk momenteel aan op de risicofactoren die een rol blijken te spelen voor de slachtoffers van loverboys?.....	pag.51
6.1.3 Hoe zou de praktijk (op landelijk niveau) eventueel verbeterd kunnen worden?.....	pag.51

<u>Literatuur</u>	pag.52
-------------------------	--------

<u>Bijlagen</u>	pag.56
-----------------------	--------

Hoofdstuk 1:

1.1 Inleiding

Wie of wat is de loverboy? Een concrete definitie van het begrip ‘loverboy’ wordt gegeven door de Nationaal Rapporteur Mensenhandel: “Loverboys zijn pooiers die meisjes via verleidingstactieken inpalmen om hen op den duur in de prostitutie uit te buiten” (Korvinus, 2003). Deze beschrijving doet de loverboy eigenlijk tekort. In Nederland zien we dat de loverboy veelal een Nederlandse jongen van allochtone afkomst is (Bovenkerk, 2006). De dader heeft vaker contact gehad met justitie, dit vanwege diefstal, afpersing en/of geweld. De loverboys teren op naïeve en kwetsbare meisjes, laten deze meisjes verliefd op hen worden en sturen deze meisjes de prostitutie in om vervolgens er zelf financieel gewin van te hebben. Vaak wordt het werk van de meisjes als noodzaak gepresenteerd om een mooie gezamenlijke toekomst te kunnen financieren en wordt het meisje gedwongen in de situatie te blijven door (het dreigen met) geweld. De naïviteit en kwetsbaarheid van de meisjes komt mede door het feit dat de meisjes vaak op zeer jonge leeftijd benaderd worden door de loverboy. Vanaf dit moment wordt zij ‘geprimed’. Een slimme loverboy zal zijn slachtoffer nooit voor de leeftijd van 18 jaar in de legale prostitutie te werk stellen uit angst opgepakt te worden. Echter zien we wel dat deze meisjes in het illegale circuit reeds op jonge leeftijd zich laten prostitueren (Bovenkerk, 2006; Mosterd, 2008).

Het probleem van ‘loverboys’ is niet nieuw te noemen. Pooierschap is het ‘op één na oudste beroep ter wereld’. Ook sommige wat oudere prostituees, die vrijwillig hun werk verrichten, geven aan door middel van een ‘fout’ vriendje begonnen te zijn. Zij herkennen veel van de technieken die de loverboys toepassen uit het verleden. Ook de hulpinstanties geven aan dat het hier niet om een nieuw fenomeen gaat (Bovenkerk, 2006). Wat wel nieuw is, is de specifieke inzet van de nieuwe media. De mobiele telefoon is een handig hulpmiddel dat de loverboy de kans geeft altijd en overal te controleren waar het meisje zich bevindt en wat zij uitvoert. Tevens heeft het internet de souteneurs de mogelijkheid gegeven om een groter publiek (klanten) te trekken zonder veel aandacht op zich te vestigen. Ook biedt het internet de mogelijkheid om de meisjes op een subtiele manier te laten wennen aan het idee van prostitutie. Zo laten de loverboys de meisjes bijvoorbeeld eerst strippen voor de webcam om de overstap naar seks met vreemden soepeler te laten verlopen (van den Borne & Kloosterboer, 2005).

We kunnen niet stellen dat het hier om een typisch Nederlands fenomeen gaat. In andere landen als Frankrijk, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten zien we hetzelfde fenomeen de kop op steken (Vinecz, 1998). Enkel heeft men er in deze landen niet voor gekozen een aparte benaming te geven aan dit type souteneur. Men heeft enkel aangenomen dat de pooier met de tijd meegaat en steeds weer nieuwe technieken toe zal passen om buiten de handen van justitie te blijven (Bovenkerk, 2006). In

Nederland is vanuit de hulpverlening en de media het begrip ‘loverboys’ ontstaan door veelvuldig gebruik. Minister Hirsch Ballin van Justitie vindt deze benaming te lief en introduceert in de Tweede Kamer de term ‘pooierboys’. Hij kiest voor deze benaming omdat de jongens dezelfde acties ondernemen als pooiers. Echter het betreft wel steeds jongere jongens waardoor de nieuwe benaming volgens de minister op zijn plaats is (www.rtlnieuws.nl, donderdag 13 november 2008).

1.2 Praktijk

Er bestaat momenteel geen concreet landelijk beleid als het op slachtoffers van loverboys aankomt. De problematiek valt onder ‘mensenhandel’ (Wetboek van strafrecht, artikel 273a). Wanneer minderjarige slachtoffers zich melden (bijvoorbeeld bij de zedenpolitie) dienen de Raad voor de kindbescherming en Jeugdzorg in actie te komen. Deze organisaties bieden echter niet de specifieke psychologische begeleiding die de meisjes volgens sommigen nodig hebben (interview FierFryslan). De nazorg zou tekort schieten waardoor de kans op terugval vergroot wordt. In verschillende steden in Nederland zijn om deze reden initiatieven ontstaan om specifiekere zorg mogelijk te maken. Deze organisaties werken intensief samen met overheidsinstanties en elkaar. In dit onderzoek zal de structuur van hulp binnen de regio Utrecht in kaart gebracht worden (hoofdstuk 5). Utrecht zal als voorbeeldregio gebruikt worden omdat meerdere instanties (Algemeen meldpunt kindermishandeling, Pretty Woman) aangeven dat Utrecht een van de regio’s is waarbinnen zaken ‘netjes’ geregeld zijn.

1.2.1 De meisjes

Het begrip ‘loverboy’ wordt nog steeds niet officieel erkend door de Nederlandse overheid. Het woord komt niet voor in het Wetboek van Strafrecht. Dit omdat minister Donner na alle media aandacht voor dit onderwerp in 2004 liet weten dat er binnen de Nederlandse wet genoeg aandacht was voor pooierschap en de uitbuiting van vrouwen. Hierbinnen werd zelfs de mogelijke smokkel van en de handel in vrouwen op internationaal niveau betrokken. Het delict dat de loverboy pleegt valt onder mensenhandel en uitbuiting zoals genoemd in artikel 273a van het Wetboek van Strafrecht.

Het beleid dat in Nederland gevoerd wordt is hoofdzakelijk gericht op de slachtoffers. Zo wordt er voorlichting gegeven op scholen om te voorkomen dat meisjes zich laten inpalmen door een loverboy. Ook wordt er veel aandacht besteed aan de nazorg van de slachtoffers. Er zijn verschillende opvangtehuizen, al zijn deze bijna nooit specifiek gericht op de slachtoffers van loverboys, maar op mishandelde vrouwen en vrouwen van zedendelicten in het algemeen. Wel wordt er specifiek beleid gevoerd ten aanzien van de minderjarige slachtoffers. Zij kunnen in het ergste geval ter beschikking gesteld worden en ondergebracht worden in een justitiële jeugdinstelling om het contact met de loverboy te verbreken. Dit is een delicaat proces. De meisjes moeten verschillende stadia doorlopen. Wanneer de meisjes zelf nog niet beseffen dat ze slachtoffer zijn, is het moeilijk hen te helpen. Wanneer men te vroeg ingrijpt, zal het slachtoffer zich enkel verzetten tegen hulpverlening. Haar is

immers lange tijd voorgehouden dat alles en iedereen die haar probeert te scheiden van de loverboy verkeerd is. De politie wordt door de loverboy vanaf een vroeg moment als gezamenlijke vijand bestempeld. Dit juist om te voorkomen dat het slachtoffer ooit aangifte zal doen (Bovenkerk, 2006). De loverboy zorgt er ook voor dat het contact met de familie en de vrienden van het slachtoffer geminimaliseerd wordt. Dit zorgt er voor dat wanneer zij trachten in te grijpen, er niet naar hen geluisterd wordt. De loverboy staat immers veel dichterbij haar en het slachtoffer hecht om deze reden meer waarde aan zijn oordeel.

De afgelopen jaren zien we, ondanks de genomen maatregelen, het probleem niet afnemen. Er blijven ontdekkingen plaatsvinden van zowel meerderjarige als minderjarige meisjes die gedwongen in de prostitutie actief zijn. Het beleid dat op dit moment gevoerd wordt, lijkt niet toereikend te zijn. Het doel van deze analyse is de beleidsmakers meer inzicht te geven in het type meisje dat slachtoffer wordt van een loverboy. Dit is nodig om in de toekomst betere voorlichting te geven en de re-integratie van de meisjes succesvoller te laten verlopen. Op dit moment is er weinig bekend over de slachtoffers. In de wetenschappelijke literatuur zien we voornamelijk giswerk. Men geeft aan dat het gaat om naïeve, beïnvloedbare meisjes. Wat betekent dit? Welke kenmerken zijn aan deze meisjes toe te kennen en is het mogelijk zodoende eerder potentiële probleemgevallen te signaleren?

1.2.2 De jongens

Het is zeer moeilijk om deze jongens aan te pakken. Buiten het feit dat ze zeer secuur te werk gaan en er alles aan doen om niet in de schijnwerpers te treden, zien we heel vaak (en dit is misschien wel het meest fascinerende aan het hele ‘loverboys’ fenomeen) dat de slachtoffers geen aangifte doen. Dit mede vanwege bedreigingen aan het adres van henzelf en hun familie, maar vaker nog omdat ze oprecht gevoelens hebben voor de loverboy en er ook oprecht in geloven dat deze gevoelens wederzijds zijn (Doornbos, 2006). Er blijft hoop bestaan dat de loverboy goede bedoelingen heeft. Na mishandeling wordt het slachtoffer enige tijd op een voetstuk geplaatst. Deze dubbele signalen zorgen er bij het slachtoffer voor dat er hoop op verbetering blijft bestaan. De redenen van een slachtoffer van een loverboy om bij de loverboy te blijven, lijken sterk overeen te komen de redenen van vrouwen die slachtoffer worden van huiselijk geweld om bij hun partner te blijven. Rademaker en Hajema (2004) geven in hun artikel over huiselijk geweld aan dat er bij huiselijk geweld altijd sprake is van zowel financiële, sociale als psychologische afhankelijkheid. Dit is zeer herkenbaar in de verhalen van slachtoffers van loverboys.

Frank Bovenkerk verwijst in zijn boek “*Loverboys of modern pooierschap*” naar het Stockholmsyndroom als verklaring voor dit gedrag van de meisjes. Het Stockholmsyndroom is afgeleid van een situatie die zich in Zweden voordeed. Tijdens een kidnapping in 1973 ontwikkelden

de gijzelaars een emotionele band met hun gijzelnemers. Het syndroom houdt in dat de slachtoffers zich kunnen identificeren met de daders en zodoende gevoelens ontwikkelen die zowel vriendschappelijk als liefdevol van aard kunnen zijn. Er zijn zelfs situaties bekend waarin de slachtoffers van loverboys geld inzamelden om de juridische kosten van de daders te bekostigen (Bovenkerk, 2006). Dit geeft tevens aan dat de slachtoffers zichzelf vaak niet eens als zodanig beschouwen. Ze geloven oprecht in de liefde tussen henzelf en de loverboy. Dit zelfs na al het geweld dat hen is aangedaan en nadat ze erachter zijn gekomen dat hij er meerdere meisjes op nahield. De indoctrinatie gaat zo ver dat de meisjes ook na te beseffen wat er met hen gebeurd is, nog steeds de behoefte hebben contact te zoeken met hun loverboy (Mosterd, 2008).

De loverboy blijft zijn technieken aanpassen om de wet te ontduiken. Zo zien we de afgelopen jaren dat er steeds meer meisjes uit asielzoekerscentra het slachtoffer worden van loverboys. Zij worden gepaaid met dure cadeaus en hen wordt een mooie toekomst in Nederland beloofd. Dit fenomeen komt pas in opkomst nadat de voorlichting op middelbare scholen van start is gegaan en het schoolplein niet langer een goede werfplek voor slachtoffers blijkt te zijn. De wervingsacties van de loverboys verplaatsen zich om deze reden niet alleen naar de asielzoekerscentra, maar ook naar het uitgaansleven. De loverboys lijken een ‘zesde zintuig’ te hebben voor het vinden van meisjes die gevoelig zijn voor hun verleidingsacties.

1.3 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is een duidelijker beeld te verkrijgen van meisjes die slachtoffer worden van een loverboy. Het is hierbij de bedoeling zowel te kijken naar de achtergrondkenmerken van het slachtoffer als de intrinsieke motivaties van het (potentiële) slachtoffer. Er is momenteel geen concrete karakterschets van het type meisje dat potentieel slachtoffer wordt. Men beperkt zich binnen het huidige beleid tot het bestempelen van de meisjes als naïef en kwetsbaar, maar laat hierbij veel informatie achterwegen. Hoe is de gezinssituatie? Waarom wordt er niet eerder ingegrepen door familie of de school? Met deze onzekerheden als gegeven, is het belangrijk meer zicht te krijgen in de processen die dit sociale probleem omvatten. Samenvattend worden de risicofactoren die een rol spelen onderzocht en wordt er bekeken hoe deze te vertalen zijn naar beleidsadviesing.

De maatschappelijke relevantie van dit onderzoek komt duidelijk naar voren in de urgentie van het probleem. De laatste jaren treden steeds meer slachtoffers naar voren waardoor de ernst van de zaak verduidelijkt wordt. Ook in de media zien we veel aandacht voor het probleem. Dit valt deels toe te schrijven aan de ‘sensatie’ die het onderwerp oproept, maar geeft ondertussen ook aan dat het een onderwerp betreft dat eenieder zich aan kan trekken. De maatschappelijke relevantie van dit onderzoek uit zich tevens in onze wetgeving. Er bestaat geen wetgeving die zich specifiek richt op de loverboyproblematiek. Officieel valt het vergrijp onder ‘mensenhandel’. Het is in Nederland verboden

een vrouw, zeker wanneer zij minderjarig is, te dwingen tot prostitutie. Omdat de aanpak van de loverboy dusdanig is dat hij moeilijk aansprakelijk te stellen is (omdat de meisjes geen aangifte doen), is het belangrijk te kijken hoe het beleid zo aangepast kan worden dat de voorlichting, de constatering en de nabehandeling van de slachtoffers goed verloopt. Hierbij is vooral het stellen van de diagnose belangrijk. Wanneer de meisjes in een eerder stadium onderschept kunnen worden, zou veel leed ongedaan blijven. Meisjes die eerder slachtoffer zijn geweest van een loverboy, hebben meer kans wederom slachtoffer van een loverboy te worden (Rademaker & Hajema, 2004). Met meer inzicht in de oorzaken waarom de meisjes slachtoffer worden en de werkwijze van de loverboys, zouden beleidmakers beter in staat kunnen zijn om adequaat beleid te maken waardoor dit probleem (op verschillende fronten) bestreden zou kunnen worden.

In het kader van de wetenschappelijke relevantie kunnen we stellen dat er nog niet genoeg bekend is over dit onderwerp. Er wordt veel gespeculeerd. Kijken we bijvoorbeeld naar de cijfers die we terugzien in de wetenschappelijke literatuur, dan zien we dat deze nogal variëren. Zo stelt een onderzoek van het NISSO (Nederlands Instituut voor Sociaal Seksuologisch Onderzoek) dat er ruim 1500 meisjes per jaar in contact komen met instelling. Echter gaat men in dit onderzoek uit 1998 niet verder in op de soort meisjes en met welke klachten zij bij de instellingen terecht kwamen. Tevens vergeet men te vermelden dat er niet gekeken is naar dubbele bezetting. Zo zijn sommige meisjes zowel in contact geweest met de jeugdzorg als de politie. Deze meisjes worden in dit onderzoek dus potentieel dubbel meegerekend. Ook is het zo dat men slechts van 62% van de instellingen (totaal 170) respons kreeg en er enkel aandacht besteed werd aan de minderjarige slachtoffers. Het besef moet aanwezig zijn dat hierdoor vele gevallen buiten beschouwing gelaten zijn. Concluderend kunnen we stellen dat het cijfer puur giswerk betreft. Dit des te meer omdat we van hulpinstanties weten dat vele slachtoffers geen melding maken van de wandaden die hen zijn aangedaan.

1.4 Probleemstelling

Deel 1: Hoofdstuk 1 + 2

Deel 2: Hoofdstuk 3 + 4

Hoe ziet het profiel van een slachtoffer van een loverboy eruit?

- In hoeverre komen de risicofactoren van slachtoffers van loverboys overeen met de risicofactoren die gelden voor vrouwen die slachtoffer worden van huiselijk geweld?
- Wat zijn de risicofactoren die kans op slachtofferschap vergroten?

Deel 3: Hoofdstuk 5

Sluit de praktijk momenteel aan op de risicofactoren die een rol blijken te spelen voor de slachtoffers van loverboys?

- Hoe ziet de praktijk er in Utrecht uit?
- Wordt er rekening gehouden welke begeleiding het beste past bij dit type slachtoffer?
- Waarom wel of niet?

Deel 4: Hoofdstuk 6

Hoe zou de praktijk (op landelijk niveau) eventueel verbeterd kunnen worden?

1.5 Onderzoeksdesign en leeswijzer

In hoofdstuk twee zal allereerst de literatuur omtrent de loverboyproblematiek nader onder de loep genomen worden. De nadruk zal hierbij liggen op de risicofactoren die een rol spelen bij slachtofferschap. Omdat over dit specifieke onderwerp weinig tot geen wetenschappelijke literatuur te vinden is, is ervoor gekozen om de risicofactoren die een rol spelen bij slachtoffers van huiselijke geweld mee te nemen. Immers liggen deze twee fronten nader tot elkaar. In beide gevallen betreft het (veelal) vrouwen die zich in een 'relatie' bevinden waarin zij misbruikt worden (fysiek en/of psychologisch).

Om een antwoord te vinden op de hoofdvragen is gebruik gemaakt van methodentriangulatie. Bij deze manier van onderzoeken wordt op verschillende wijzen onderzoek gedaan. Er zal kwalitatief literatuuronderzoek gedaan worden naar de risicofactoren van slachtoffers van loverboys. Ook zal kwantitatief dataonderzoek gepresenteerd worden. Tot slot zal de praktijk beter in kaart worden gebracht door de berokken organisaties en hun onderlinge samenwerking onder de loep te nemen. Methodentriangulatie is in deze een effectieve manier om een goed beeld te krijgen van een zeer complex probleem binnen onze maatschappij, de loverboyproblematiek. De specifieke aanpak per subonderzoek zal steeds in het desbetreffende hoofdstuk nader toegelicht worden.

De driedelige aanpak gaat van start met een narratieve analyse van de literatuur. Het betreft hier verhalen die geschreven zijn door slachtoffers van loverboys of naasten die het proces goed in beeld trachten te brengen. Het doel van deze analyse is te bepalen of de risicofactoren die een rol spelen bij

de slachtoffers van huiselijk geweld ook daadwerkelijk van invloed zijn op de slachtoffers van loverboys. Deze controle is nodig alvorens overgegaan kan worden tot het empirisch testen van deze risicofactoren bij de respondenten. Ook andere risicofactoren die uit de boeken naar voren mochten komen, zullen meegenomen worden in het verdere onderzoek. Een omschrijving van dit onderzoek en de bevindingen die eruit voortkomen, zijn terug te vinden in hoofdstuk drie van dit verslag. Dit hoofdstuk is tot stand gekomen in samenwerking met een groep HBO studenten die dit gedeelte van het onderzoek uitvoerden als afstudeerproject.

In opvolging van hoofdstuk drie zijn primaire kwantitatieve data verzameld door middel van een gestructureerde enquête onder zowel slachtoffers als niet-slachtoffers van loverboys. In totaal zijn er 28 slachtoffers en 28 niet-slachtoffers die deelnamen aan het onderzoek. Om de groepen goed met elkaar te kunnen vergelijken is ervoor gekozen om de slachtoffers en niet-slachtoffers te spiegelen op leeftijd en opleidingsniveau. Er is voor deze twee achtergrondverschijnselen gekozen omdat ze kenmerkend zijn voor de groep slachtoffers en toch geen invloed lijken uit te oefenen op de kans op slachtofferschap (Rademaker & Hajema, 2004). Voor ieder slachtoffer van 18 jaar met een vmbo diploma, is er bijvoorbeeld een niet-slachtoffer van 18 jaar met een vmbo diploma. Op deze wijze zijn de testgroep en de controlegroep goed op elkaar afgestemd en kunnen we eventueel gevonden verschillen beter toekennen aan het wel niet slachtoffer van een loverboy zijn. Dit specifieke design komt zowel de betrouwbaar als de validiteit van dit deel van het onderzoek ten goede. Binnen de enquête is zowel aandacht besteed aan de achtergrondkenmerken van de slachtoffers als aan de psychologische kenmerken van de slachtoffers. De achtergrondkenmerken waarnaar gevraagd is, zijn gebaseerd op verwachte risicofactoren (afgeleid van risicofactoren die een rol spelen bij huiselijk geweld). Er zijn gerichte hypothesen opgesteld aan de hand van de risicofactoren. De resultaten van de slachtoffers zijn vergeleken met de resultaten van de controlegroep (niet-slachtoffers gespiegeld op leeftijd en opleidingsniveau). Dit gedeelte van het onderzoek is terug te vinden in hoofdstuk vier van dit verslag.

Voor de kwalitatieve compleetheid zijn er ook drie diepte interviews gehouden met slachtoffers. De data voortgekomen uit deze diepte interviews worden besproken in hoofdstuk vijf om zo een dieper beeld te verkrijgen van het traject dat slachtoffers doorlopen wanneer zij met hulpverlening in aanraking komen.

Hiernaast wordt ook het traject dat slachtoffers doorlopen in kaart gebracht in hoofdstuk vijf. Het traject van de hulpverlening binnen de provincie Utrecht is onder de loep genomen. Hierbij is begonnen bij de constatering van slachtofferschap en het verloop van hulpverlening tot en met de nazorg is bestudeerd. Er zijn semigestructureerde interviews gehouden met hulpverleners op verschillende niveaus en de effectiviteit van het hulpverleningsproces wordt besproken. Ook dit gedeelte van het onderzoek is mede mogelijk gemaakt door een groep afstuderende HBO studenten.

Zij hebben de interviews gehouden met behulp van een gezamenlijk topiclist en schreven hier een verslag over.

Ten slotte worden alle resultaten nogmaals besproken in de conclusie. Hierbij zullen ook mogelijke onderlinge implicaties verder besproken worden. En aanbevelingen gedaan worden voor de omgang en begeleiding van slachtoffers in de praktijk.

Hoofdstuk 2: Literatuurstudie

2.1 Inleiding

Allereerst zal ter introductie een samenvatting gepresenteerd worden van het boek 'Loveboys of modern pooierschap'. Dit boek van Frank Bovenkerk (in samenwerking met Marion van San, Miranda Boone, Tim Boekhout van Solinge en Dirk Korf) uit 2006 lijkt het meest complete naslagwerk aangaande loverboyproblematiek. Vele andere artikelen verwijzen naar dit boek. Er wordt zowel een goed overzicht gegeven van de bekende informatie tot en met 2006, als een bijdrage geleverd in de vorm van vernieuwende informatie. Niet eerder verscheen er een analyse van interviews met loverboys. Hierdoor worden de werkwijze en de keuzes van de loverboys duidelijker, waardoor de invloed hiervan op de slachtoffers makkelijker te achterhalen is.

Vervolgens zal bij het ontbreken van literatuur aangaande de risicofactoren omtrent slachtofferschap van loverboys, de literatuur van de 'buren' nader bekeken worden. Aan de hand van de literatuur over risicofactoren van slachtoffers van huislijk geweld zullen wij u aannemelijk maken dat er overeenkomsten te vinden zijn tussen deze twee groepen slachtoffers. De risicofactoren van slachtoffers van huislijk geweld lijken een goede basis te vormen voor verder onderzoek naar de slachtofferprofielen van slachtoffers van loverboys.

Ook zal een overzicht gegeven worden van de SPF-theorie. Deze theorie zal vooral in de beleidsadvisering vaker naar voren komen. Met behulp van de theorie kan inzicht verkregen worden in de keuzes en beweegredenen van de slachtoffers. Het specifieke gedrag van de jongeren en hoe de hulpverlening hiermee om zou kunnen gaan komt goed naar voren. Wanneer de stappen die ertoe geleidt hebben dat het meisje slachtoffer geworden is, bekend zijn, kan men meer inzicht vergaren door te kijken in hoeverre er gecompenseerd is voor een gemis. Heeft het slachtoffer bijvoorbeeld de lichamelijke mishandeling 'geaccepteerd' omdat zij hiervoor in de plaats emotionele aandacht kreeg van haar loverboy die zij in de thuissituatie miste? Om meer inzicht te krijgen in de psyche van het slachtoffer is het belangrijk een achtergrond van deze theorie te presenteren.

Tot slot wordt een korte beschrijving van de bindingstheorie van Hirschi (1969) gegeven. Deze brede theorie geeft een goede basis bij het verklaren van de resultaten van het kwantitatieve gedeelte van het onderzoek (voor zover deze niet te verklaren zijn vanuit de literatuur aangaande huislijk geweld, immers blijft enige variatie op zijn plaats). Tevens lijkt deze theorie goed toepasbaar bij het bestuderen van het beleid en vormt een mooie aanvulling op de SPF-theorie (interne versus externe beweegredenen).

2.2 Loverboyproblematiek

De verhalen van de slachtoffers zijn via hulpverleners onder de aandacht gekomen en daar dit een pikant onderwerp betreft, gingen de media al snel op in het verhaal. Sinds 1998 wordt er echt onderzoek gedaan naar dit fenomeen. Opvallend genoeg steeds enkel specifieke zaken van het probleem belicht: de 'grote' van het probleem en de gevolgen voor de slachtoffers. Echter is er nooit veel onderzoek gedaan naar de loverboys zelf (Bovenkerk et al. 2004).

In het boek 'Loverboys of modern pooierschap' wordt getracht een globaal beeld te geven van de huidige situatie. Het betreft dan de slachtoffers, maar ook de daders. Dit zorgt ervoor dat het ene verschijnsel en andere lijkt te verklaren. Eerder stelde niemand de vraag waarom Nederlandse meisjes voornamelijk slachtoffer werden. Nu uit het onderzoek van Bovenkerk et al. (2004) is gebleken dat dit juist de doelgroep van de loverboys blijkt te zijn (dit geven zij zelf aan in interviews), lijkt dit verschijnsel wel degelijk het bestuderen waard en te verklaren bovendien.

Ook al is het boek uitgebreid te noemen en belicht het meerdere aspecten van de problematiek, toch zijn er bepaalde vragen die nog na het lezen blijven bestaan. Zo wordt er in het boek aangegeven dat men niet precies weet 'wie' er slachtoffer van loverboys word. Het zou voornamelijk naïeve en beïnvloedbare meisjes betreffen, maar over welke meisjes hebben we het dan? Het mannelijke slachtoffer is nog minder bekend. Weliswaar zou het hier om een aanzienlijk kleinere groep gaan, toch is het bestaan van deze groep belangrijk (Bovenkerk et al. 2004). Mannen geven minder snel aangifte dan meisjes. Dit in verband met schaamte. Slachtofferschap is voor een man sowieso al moeilijker aan te geven, wanneer er seksuele (mis)handelingen bij komen kijken, is het einde zoek.

De aandacht aangaande preventie en interventie richt zich voornamelijk op de vrouwelijke slachtoffers. De politie acht het probleem ongrijpbaar. Veel meisjes doen geen aangifte en wanneer er wel aangifte gedaan wordt blijken de criminele activiteiten moeilijk te bewijzen.

De mannelijke dader die in 'loverboys of modern pooierschap' aan het woord komen zijn luid en duidelijk over hun werkwijze. De meisjes worden eerst 'gegroomed' (verleid door middel van lieve woorden en cadeaus), vervolgens komt de inlijving (de banden met familie en vrienden worden gebroken en het meisje moet met vreemden naar bed) en de exploitatie (het daadwerkelijk werken in de prostitutie, de relatie wordt in stand gehouden door een combinatie van gespeelde romantiek en bedreiging). Geweld komt vaak pas aan de orde wanneer het meisje tegen begint te werken (Bovenkerk et al. 2004).

Waarom de meisjes slachtoffer worden? Wat hen kwetsbaar maakt voor de avances van de loverboy komt niet naar voren. Wel wordt de 'pimp en ho'-cultuur zoals te zien op kanalen als MTV beschreven. Ook op internet kunnen jongeren heel jong allerhande beelden tot zich nemen. Dit beïnvloed volgens de onderzoekers mogelijk de seksuele normen en waarden van de jeugd. Deze

morele verschuiving zou ervoor kunnen zorgen dat sommige meisjes denken dat het normaal is op een bepaalde manier behandeld te worden of juist op zoek gaan naar de spanning die een loverboy te bieden heeft (Bovenkerk et al. 2004).

Wanneer er meer bekend zou zijn over de kenmerken van de slachtoffers van loverboys zou er mogelijk betere hulp geboden kunnen aan de slachtoffers (zowel preventief in de vorm van informatieverschaffing als wanneer de meisjes reeds slachtoffers zijn, omdat men dan beter inzicht heeft in het innerlijke traject dat afgelegd is).

2.3 Risicofactoren huiselijk geweld

Huiselijke geweld is een veel grootschaliger probleem dan de loverboyproblematiek. Naar schatting krijgt zo'n 5 à 6 procent van de Nederlandse bevolking te maken met huiselijk geweld (Rademaker & Hajema, 2004). Waar er per jaar dus 800.000 à 900.000 gevallen van huiselijk geweld zijn, zijn er naar schatting jaarlijks 1500 slechts slachtoffers van loverboys. Meer of minder slachtoffers, in beide gevallen betreft het mentale en/of fysische mishandeling van vrouwen (meisjes). Huiselijk geweld is een probleem dat al langere tijd aan de orde is. Zodoende is er veel meer onderzoek gedaan naar deze problematiek en is er ook veel meer (beleidsmatige) duidelijkheid over hulp aan slachtoffers.

De slachtoffers zijn goed met elkaar vergelijkbaar. Immers gaat het in beide gevallen hoofdzakelijk om vrouwelijke slachtoffers (Sijbrandij, Jonker & Wolf, 2008) die langere periode om verschillende redenen in een destructieve relatie blijven. Slachtofferschap van huiselijk geweld blijkt niet aan leeftijd gebonden. De slachtoffers komen uit alle leeftijdscategorieën (Ministerie van Justitie, 2003). Hoewel van slachtoffers van loverboys vooral de jonge slachtoffers bekend zijn, worden ook volwassen vrouwen slachtoffer. De reden dat men zich in de media en de literatuur vooral richt op minderjarigen is omdat bij deze groep aantoonbaar sprake is van een misdrijf. Het betreft immers prostitutie van minderjarigen! Bij volwassen vrouwen is moeilijker aan te tonen dat het om gedwongen prostitutie gaat. Dit is in het speciaal het geval wanneer de slachtoffers zelf geloven dat zij zelf de keuze heeft gemaakt en werkt aan een betere toekomst voor haar en haar partner (de loverboy)(Bovenkerk,2006).

Veel vrouwen die slachtoffer zijn geweest van huiselijk geweld geven aan bij hun partner te zijn gebleven omdat ze van hem hielden en dachten dat het beter zou worden. Zij noemen emotionele en/of financiële afhankelijkheid van hun partner en het niet weg durven gaan uit angst het zelf niet te redden. Geweld en angst (voor meer geweld) spelen tevens een grote rol voor de vrouwen die te maken hebben met huiselijk geweld. Ze zijn voor de gevolgen voor henzelf en anderen (kinderen) wanneer zij hun partner zouden verlaten (Sijbrandij, Jonker & Wolf, 2008). Op een bepaald moment kan het zelfvertrouwen van het slachtoffer zo geschaad zijn dat zij niet langer voor zichzelf op kan komen (Williamson & Cluse-Tolar, 2002).

Soortgelijke (haast identieke) verklaringen zijn terug te vinden bij de slachtoffers van loverboys. Men moet immers in ogenschouw nemen dat deze meisjes de 'liefdesrelatie' met de loverboy als volwaardige relatie beschouwen. Velen zien zichzelf om deze reden niet meteen als slachtoffer (Bovenkerk et al. 2006).

Anoniem: "Mijn ex en ik hadden financieel problemen, weet je en toen had hij het idee dat we snel geld konden verdienen. Hij was een vriend van hem nog schuldig, maar als ik met hem naar bed zou gaan, was dat weer ok. Zo bleven de verhalen weet je. En toen wou hij dat ik achter het raam ging, ik wou natuurlijk niet, maar wat ga je doen. Me ma kwam erachter en samen met haar ben ik toen gevlucht. Hij dreigt nog steeds dat hij me kapot gaat maken."

Kenmerken van slachtoffers van huiselijk geweld (Sijbrandij, Jonker & Wolf, 2008):

- Geslacht
- Leeftijd
- Etniciteit
- Gezinssituatie
- Sociale controle

Deze kenmerken zien we in verschillende literatuur aangaande huiselijk geweld (van Dijk & Oppenhuis, 2002; Dijkstra, 2001; Astin et al. 1994; Babcock et al. 1993) terugkomen. Eenmaal uitgebreider dan de andere keer. Zo valt etniciteit breder te trekken en kan men kijken naar de etniciteit van de ouders. Bij gezinssituatie kunnen de demografische gegevens bestudeerd worden of er kan eerder gekeken worden naar psychologische 'voetdruk' van de vroegere gezinssituatie. Vrouwen die eerder (jeugd) in contact kwamen met huiselijk geweld hebben een verhoogde kans later ook zelf slachtoffer te worden of wederom slachtoffer te worden (Vivian & Malone, 1997). 'sociale controle' is een koepelterm en kan op vele aspecten van het leven van toepassing zijn. De bindingstheorie van Hirschi (1969) lijkt een mooie theorie te zijn waarmee deze brede term meegenomen kan worden. Sociale controle kan vanuit verschillende hoeken komen (gezin, school, vriendschappen, enz.).

2.4 Hirschi (internaliseren van bijvoorbeeld gezinsnormen, normen van peers, enz.)

De sociale bindingstheorie van Hirschi (1969) stelt dat hoe sterker een bepaald persoon geïntegreerd is in een bepaalde intermediaire groepering, hoe sterker zij de normen van deze intermediaire groepering zullen naleven. Onder intermediaire groeperingen kunnen onder andere gezinnen, scholen, kerkgemeenschappen en vrienden (peers) verstaan worden. Hoe sterker een bepaald persoon zich verbonden voelt met een van deze groepen, hoe sterker de gedragsregels van deze groep nageleefd

zullen worden door deze persoon. Voor de slachtoffers van loverboys houdt dit bijvoorbeeld in dat wanneer er in het gezin geen mannelijk voorbeeldfiguur aanwezig is, het kind ook moeilijker een realistisch beeld krijgt van de rol van een man binnen een gezin of binnen een relatie. Dit geldt nog sterker wanneer de mannelijke rol binnen het gezin vertolkt wordt door een persoon die anderen binnen het gezin mishandelt (fysiek of psychologisch). Het gedrag dat een kind waarneemt in zijn omgeving is van invloed op zijn of haar gedrag op latere leeftijd (Belsky, Steinberg en Draper, 1991). Ouders worden gezien als de belangrijkste seksuele vormers en blijken een sterke invloed te hebben op het seksuele gedrag van kinderen (Lee, Marjanovic, Wijsen en Mouthaan, 2005). Ook de 'peers' kunnen een grote invloed hebben, zeker in de puberjaren (waarin loskoppeling van de ouders veelvoorkomend is). Wanneer het potentiële slachtoffer een hechte band heeft met een vriendenkring waarbinnen het normaal geacht wordt losbandig gedrag te vertonen, zal het meisje dit ook sneller doen. Hetzelfde valt te zeggen over de ouders. We leven in een maatschappij waarin in de media (entertainment) veel agressie en geweld te zien zijn (Bovenkerk et al. 2006, pag. 225). Hoewel de directe link tussen media en menselijk gedrag niet bewezen wordt geacht, valt de verwachting uit te spreken dat wanneer vrouwenuitbuiting op tv gepromoot wordt (denk aan rapmuziek), dit zich zal vertalen naar groeperingen in de maatschappij die zich verbonden voelen met deze levensstijl. Ook de ouders zullen zich spiegelen aan hun 'peers' en hierdoor sneller daden verrichten die binnen deze groep als normaal gezien worden.

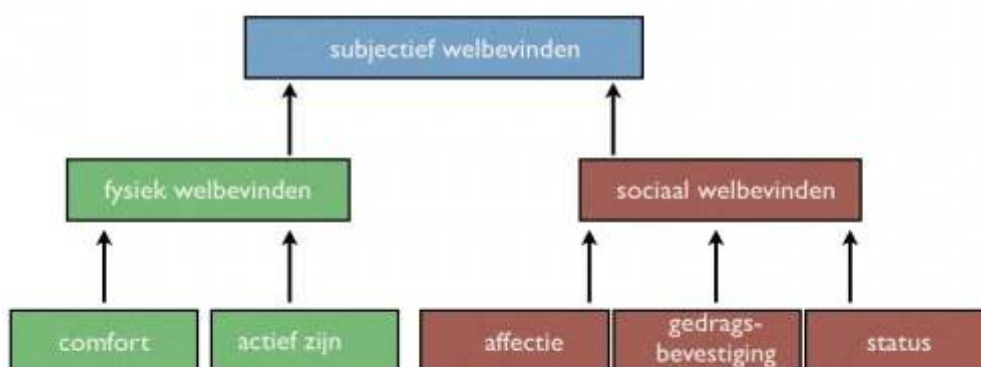
2.5 SPF-theorie (compensatiegedrag: bij gebrek aan affectie 'vluchten' in iets anders)

De sociale productie functie theorie (hierna te noemen SPF-theorie) van Lindenberg (2001) geeft aan dat mensen hun eigen *algeheel welbevinden* vormgeven. Hierbij spelen twee algemene behoeften de hoofdrol: fysiek (lichamelijk) en sociaal welbevinden. Deze behoeften (universele doelen) probeert men te realiseren door bepaalde instrumentele doelen na te streven. De instrumentele doelen die Lindenberg noemt zijn comfort, actief zijn, status, bevestiging van gedrag en affectie. Om deze doelen te bereiken heeft een mens verschillende hulpbronnen die inzetbaar zijn. Zo kan een mens gebruik maken van geld, tijd, vaardigheden, technologie of sociaal netwerk. Het is niet vanzelfsprekend dat doelen altijd bereikt worden. Wanneer een doel om bepaalde redenen onbereikbaar blijkt, kan een mens compenseren door zich meer te richten op andere doelen. Mocht het bijvoorbeeld zo zijn dat iemand een lage plaats op de sociale ladder (status) heeft, dan kan deze persoon dit compenseren door zich sterk te richten op de liefde van familie en vrienden (affectie). Wanneer we naar de loverboyproblematiek kijken, kunnen we dit gegeven goed toepassen. Wanneer een meisje bijvoorbeeld een laag zelfvertrouwen heeft omdat ze niet goed presteert op school (lage sociale status) en thuis niet de liefde en affectie krijgt die zij nodig heeft dit te compenseren, kan zij makkelijker zwichten voor de aandacht van een loverboy (die op deze wijze snel de belangrijkste persoon in haar leven kan worden en haar zo kan manipuleren).

Fysiek welbevinden kan bereikt worden door het nastreven van de doelen *comfort* en *actief zijn*. Het nastreven van comfort omvat twee aspecten: *intern en extern comfort*. *Intern comfort* ontstaat bij het ontbreken van dorst, honger, pijn of vermoeidheid. *Extern comfort* heeft te maken met leefomstandigheden van een persoon. Deze dienen als plezierig en veilig ervaren te worden om extern welbehagen te verkrijgen. Onder *actief zijn* moeten we alle activiteiten die een goed en plezierig gevoel opleveren scharen. Deze activiteiten (bv. studie, lezen, sporten) zijn persoonsgebonden. Een slachtoffer van een loverboy zal vooral moeite hebben deze doelen (comfort en actief) te bereiken en zal dus snel compensatie zoeken in het sociaal welbevinden).

Sociaal welbevinden is afhankelijk van andere doelen. Namelijk de doelen *status*, *bevestiging van gedrag en affectie*. Bij *status* moeten we denken aan de plaats die iemand heeft op de sociale ladder. Hoe meer aanzien iemand op sociaal gebied heeft (opleiding, inkomen), des te meer voldaan wordt aan de eisen van het doel *status*. *Bevestiging van gedrag* uit zich in de mening van belangrijke anderen (familie, vrienden, collega's of een loverboy). Voor *bevestiging van gedrag* moet in hun ogen het 'goede' gedaan worden. Het doel *affectie* omvat liefde, vriendschap en emotionele ondersteuning. *Affectie* is dus enkel te halen uit zorgzame relaties (familie, vrienden). Sociaal welbevinden kan dus bereikt worden door 'wat je hebt' (status), 'wat je doet' (bevestiging van gedrag) en 'wie je bent' (affectie). Wanneer vooral de bevestiging en de affectie niet direct komen van familie of vrienden, kan een meisje makkelijk vallen voor een loverboy omdat hij (hier richt hij zich in de eerste maanden op) juist invulling geeft aan deze behoeften (Bovenkerk et al. 2006).

Wanneer we de hulpbronnen onder de loep nemen, kunnen we twee soorten hulpbronnen (geld, tijd, vaardigheden, enz.) onderscheiden: actieve en latente hulpbronnen. Actieve hulpbronnen zijn hulpbronnen die je momenteel inzet. Denk bijvoorbeeld aan het geld dat je betaald om in je woning te wonen (huur) of aan je vaardigheden die noodzakelijk zijn om verder te komen met je studie. Latente hulpbronnen zijn minder concreet. Het betreft hulpbronnen die je mogelijkwijs in kan zetten, maar waar je op dit moment geen gebruik van maakt. Zo bestaat er de mogelijkheid dat je om promotie te maken binnen een bedrijf (verkrijgen van meer status), beroep moet doen op je sociale netwerk en hierbinnen meer contact moet zoeken met mensen die je eerst minder aandacht gaf. Het sociale netwerk kan als hulpbron aanwezig zijn, maar wordt niet vanzelfsprekend ingezet.

Veel hulpbronnen zijn multi-inzetbaar. Zo brengt geld (binnen onze maatschappij) zowel een hogere sociale status als de mogelijk activiteiten te ondernemen met zich mee. En is een goede gezondheid zowel belangrijk voor het bereiken van comfort als voor het uitvoeren van activiteiten (actief zijn).

Voor het bereiken van welbevinden is het belangrijk de compensatiemogelijkheid in acht te nemen. Wanneer we een bepaald doel niet langer kunnen inzetten, kunnen we dit volgens Lindenberg compenseren door ons meer te richten op een ander doel om welbevinden te verkrijgen. Dit fenomeen noemt men *substitutie*. Ter compensatie van status zien we vaak dat mensen veel waarde toe kennen aan affectie. De alternatieven die iemand mogelijkwijs kan inzetten zijn afhankelijk van de hulpbronnen die iemand ter beschikking heeft. Zo wordt het moeilijk status te compenseren met affectie wanneer het sociale netwerk hiervoor niet toereikend is (wanneer er te weinig intieme, familie of vriendschappelijke relaties aanwezig zijn). Wanneer er zich dan een loverboy aandient die bereid is de affectie te verstrekken, zal een potentieel slachtoffer makkelijk op dit aanbod ingaan. Ook wanneer er in de toekomst minder lichamelijk welbevinden (ervaren van pijn en angst) naar voren komt, zal de ervaren affectie een mogelijke reden zijn bij de loverboy te blijven.

Lindenberg (2001) gaat verder door aan te geven dat een mens zijn aandacht moet verdelen. De focus kan onmogelijk te allen tijde alles omvatten. Er moeten keuzes gemaakt worden. Dit fenomeen noemt Lindenberg *framing* en is essentieel om te begrijpen hoe een mens welbevinden produceert. Er worden drie verschillende frames onderscheiden: *het hedonistische frame, het winstframe en het normatieve frame*.

Bij het *hedonistische frame* staat het 'goede gevoel' en het bereiken hiervan voorop. De manier waarop dit 'goede gevoel' bereikt wordt is minder van belang.

Het *winstframe* bestaat duidelijk uit twee onderdelen. Allereerst richt dit frame zich op het uitbreiden van de beschikbare hulpbronnen. Ten tweede wordt er getracht de productiefunctie te verbeteren. Het eigen belang staat bij het winstframe voorop.

Het *normatieve* frame is gericht op het voldoen aan bepaalde normen en waarden. Het gaat erom dat iemand in de ogen van de buitenwereld gedragingen vertoont die acceptabel zijn. Men dient zich ‘correct’ te gedragen.

Op verschillende momenten zullen mensen verschillende frames inzetten. Het ene frame kan het andere frame vervangen, maar de focus kan steeds slechts op één frame liggen. Er zijn twee zaken die invloed hebben op welk type frame op de voorgrond treedt. Ten eerste is de kracht van de emoties die in het geding zijn van belang. Zaken die dicht bij het hart staan, zullen sterkere emoties te weeg brengen en er sneller voor zorgen dat iemand zich primair (hedonistisch) profileert. Ten tweede is de relatie tot het grote doel, namelijk algeheel welbevinden, van belang. Wanneer er nood is aan het vervullen van een bepaald subjectief doel en de realisatie hiervan van groot belang lijkt voor een persoon, zal er sneller primair gereageerd worden door deze persoon omdat er sterke emoties naar boven komen. Het hedonistische frame komt dus zeer snel naar boven en laat zich moeilijk verdrukken door andere frames omdat het hedonistische frame direct verbonden is aan emoties. Het winstframe is iets minder sterk omdat het zich niet enkel richt op korte termijn doelen. Men is zich bewust van de effecten die men in de toekomst nastreeft. Toch staat ook hier het eigen belang voorop (net als bij het hedonistische frame). Het normatieve frame komt als zwakst uit de bus. Dit omdat dit frame het eigen belang niet nastreeft, de effecten (voor zover waarneembaar) zijn slechts indirect. Het gaat dus eerder om het bewandelen van het correcte pad, dan om het bereiken van een bepaald doel. Slachtoffers van loverboys lijken enkel nog te handelen vanuit het normatieve frame. Zij probeert te voldoen aan de normen en waarden van de loverboy die zij zich eigen heeft gemaakt. De andere frames lijken volledig uitgeschakeld te zijn.

Jessica: “Ik leefde in een sleur... dacht nergens meer aan. Echt gek als ik er nu over nadenk, maar Angelo was alles voor me en ik wou alles doen om hem niet boos te maken.”

Hoofdstuk 3: Boekanalyse

3.1 Inleiding

Dit gedeelte van het onderzoek is uitgevoerd door een afstuderende groep HBO studenten aan de Hogeschool Utrecht. Voor het afronden van hun opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening hebben M.B.M Benneker, K. Hagg, J.M. Hutting, J.W.M.R. van de Poll en S.N. Winkel zich kwalitatief verdiept in het slachtoffer van de loverboy. Dit hebben zij gedaan door verhalen van slachtoffers te analyseren. De boeken analyse die hier onderdeel van uitmaakte zal in dit hoofdstuk besproken worden om een beter beeld te krijgen van ‘wie’ slachtoffer wordt van een loverboy.

3.2.1 Dataverzameling en dataverwerking

Onderstaande boeken zijn geanalyseerd door middel van labeling (Baarda, de Goede & Teunissen, 2005). De labels zijn gekozen op basis van de bestudeerde literatuur (zie hoofdstuk 2) aangaande huiselijk geweld en gebaseerd op potentiële risicofactoren. Elk boek is afzonderlijk gelabeld en geanalyseerd. Uiteindelijk is op basis hiervan een conclusie per boek en een eindconclusie geschreven. In dit hoofdstuk zal enkel de eindresultaten en de eindconclusie besproken worden. Voor verdere informatie aangaande dit deel van het onderzoek verwijzen we u naar de bijlagen waar het gehele onderzoek te vinden is.

Twee van de geanalyseerde boeken zijn fictief. We hebben ervoor gekozen deze boeken toch mee te nemen in onze analyse, gezien het feit dat er weinig biografieën met betrekking tot de loverboyproblematiek zijn. De fictieve boeken zijn echter wel gebaseerd op waargebeurde feiten wat betreft de problematiek en dus achten wij beide boeken van belang voor het onderzoek.

1. Misleid; gevangen in het web van een loverboy	M. van Groningen
2. Echte mannen eten geen kaas	M. Mosterd
3. In het web van een loverboy	J.F. van der Poel (fictief)
4. De zaak Mandy P.	R. Goverde
5. Loverboys	H. Vreeswijk (fictief)

3.2.2 Labeling

De eerste stap in de analyse van de gegevens is het labelen, ofwel het ‘open coderen’ van de geselecteerde fragmenten, dat wil zeggen een tekstfragment van een kenmerkende naam, omschrijving of andere code voorzien, die relevant is voor het beantwoorden van de vraagstelling. De labeling moet

tot een zinvolle reductie van het onderzoeksmateriaal leiden, waarbij elk label iets zegt over een individu, situatie, groep of proces. Als zich geen nieuwe labels meer aandienen, stopt men met het labelingsproces. De onderzoeksvraag, onderzoeksdoelstelling en het perspectief van waaruit het onderzoek wordt verricht, vormen het uitgangspunt bij de indeling en ordening van de labels. Een veel gebruikte manier om van de afzonderlijke gegevens via een proces van reductie en labeling tot een theorie te komen, is de zogeheten gefundeerde-theoriebenadering. Hierbij is een theorie niet het beginpunt, maar het eindresultaat van een labelingsproces en is als het ware gefundeerd in de empirie (Baarda, de Goede & Teunissen, 2005).

Er is gekozen voor labeling omdat het ruwe onderzoeksmateriaal zo gereduceerd kan worden tot tekstfragmenten die ieder iets zeggen over een individu, situatie of proces. De onderzoeksvraag, de onderzoeksdoelstelling en het perspectief (huislijk geweld) van het onderzoek vormen het uitgangspunt bij de indeling en ordening van de gekozen labels.

De voordelen van labeling voor het onderzoek is dat het onderzoeksmateriaal te reduceren valt tot relevante informatie en deze informatie vervolgens duidelijk is in te delen in kernlabels. Zo krijgt de informatie een duidelijke structuur. Dit vergemakkelijkt het terugzoeken van informatie.

Op basis van het literatuuronderzoek is op zoek gegaan naar thema's die duidelijk naar voren kwamen. Deze thema's zijn vervolgens weer onderverdeeld in kernthema's, labels genoemd.

3.2.3 Toepassing labeling

Belangrijkste persoonskenmerken

Uit het literatuuronderzoek komt naar voren dat er een bepaalde groep jongeren extra risico loopt om slachtoffer van een loverboy te worden. Het gaat hier om jongeren met een sociaal, maatschappelijke en emotionele achterstand. Kenmerkend is hun houding ten opzichte van zichzelf. Kwetsbare jongeren hebben vaak een lage zelfwaardering, hebben (nog) geen eigen identiteit, en hebben een weinig realistisch zelfbeeld (over of onderschatten zichzelf) of wereldbeeld. Tegelijkertijd voldoen in meer algemene zin alle jongeren in de leeftijdscategorie van 12 tot 24 jaar aan dit profiel, vanwege de ontwikkelingsfase waar zij zich in bevinden (puberteit en adolescentie). Een hang naar avontuur, het verkennen en verleggen van grenzen en soms gewoon domweg pech (Ridder, 2007).

Er is voor het label 'belangrijkste persoonskenmerken' gekozen, omdat we verwachten dat de slachtoffers van loverboys een laag zelfbeeld hebben en nog geen eigen identiteit ontwikkeld hebben. Ook gaan wij er vanuit dat de slachtoffers zowel op sociaal als maatschappelijk gebied een achterstand hebben.

Gezinssituatie

In de literatuur wordt benoemd dat de gezinssituatie regelmatig verslechterd is. Als de gezinssituatie nog op orde is kan de loverboy ervoor zorgen dat de band tussen het gezin en het meisje snel slechter wordt (Ridder, 2007).

Er is voor het label ‘gezinssituatie’ gekozen, omdat we verwachten dat de slachtoffers van loverboys veelal uit gebroken gezinnen komen of dat er sprake is van een verslechterde gezinssituatie.

Woonomgeving

Het soort buurt waarin men woont speelt een rol in de sociale ontwikkeling, zoals gebleken is uit het literatuuronderzoek. Sommige nieuwbouwwijken waar geen plaats is om elkaar te ontmoeten, waar geen voorzieningen zijn en waar de meeste mensen overdag naar hun werk zijn, bieden weinig mogelijkheden tot sociaal contact. Vooral mensen die in een flat wonen, vinden het erg moeilijk om daar contacten te leggen (Machielse, 2003).

Er is voor het label ‘woonomgeving’ gekozen, omdat we verwachten dat de slachtoffers van loverboys uit een woonomgeving komen waar weinig contact met de buurt is. Er wordt verwacht dat de sociale controle laag of niet aanwezig is. Er is echter weinig bekend in de literatuur over de invloed van woonomgeving op slachtoffers van loverboys.

Schoolsituatie

Uit de literatuur is gebleken dat meisjes die in de jeugdprostitutie belanden vaak een laag intelligentieniveau hebben, waardoor ze op school niet goed presteren. De meeste meisjes hebben een (afgebroken) LBO of MAVO opleiding genoten. Het blijkt dat verschillende minderjarige prostituees vrijwillig met hun schoolopleiding zijn gestopt. De ervaring telkens te falen bij het aanpassen op school leidt ertoe dat meisjes hun opleiding opgeven. Doordat de meisjes geen of een lage opleiding genoten hebben, hebben ze ook geen goede vooruitzichten op werk. Zij schatten hun kansen op een goede en leuke baan niet hoog in. Veel meisjes denken te kunnen ontsnappen aan de, door hen veronderstelde, eentonigheid van het gemiddelde vrouwenleven (van den Eikhof & Vogelzang, 1998).

Er is voor het label ‘schoolsituatie’ gekozen, omdat we verwachten dat de slachtoffers van loverboys een laag intelligentieniveau hebben en in samenhang daarmee een lage of niet afgeronde opleiding.

Sociaal netwerk

Wat betreft het sociaal netwerk, komt er in het literatuuronderzoek naar voren dat er in de adolescentie door de jongeren een zoektocht wordt gedaan naar identiteit. Volgens Erikson (1959, zoals geciteerd in Custers & Engels, 2003) is het een fase van exploratie. De jongeren gaan staan voor de taak zelfstandigheid en autonomie, wat vaak veel onzekerheden met zich meebrengt. In deze periode zijn zij sterk gericht op het aangaan van vriendschappen. Ze besteden veel tijd, energie en denkwerk om hun sociale status in de vriendengroep te beschermen en niet afgewezen te worden. Volgens Gavin en Furman (1989, zoals geciteerd in Custers & Engels, 2003) ervaren jongeren graag het gevoel erbij te horen, dit is voor hen een reden om zich veilig te voelen. Jongeren gaan daarom vaak erg ver om aan de sociale norm van de vriendengroep te voldoen, wat zich zowel positief als negatief kan uiten.

Er is voor het label 'sociaal netwerk' gekozen, omdat we verwachten dat de slachtoffers van loverboys weinig goede vriendschappen hebben waarin zij zich veilig voelen en voor zichzelf op kunnen komen. Als de sfeer in de vriendengroep vooral gebaseerd is op wantrouwen en conflict en er probleemgedrag vertoond wordt, wordt er verwacht dat het individu binnen deze groep hierin meegetrokken wordt.

Hobby's

Vrijtijdsbesteding wordt door Hermanns, van Nijnatten, Verheij en Reuling (2005) genoemd als een belangrijke factor in de gedragsontwikkeling van jongeren. De vrije tijd speelt een grote rol bij het experimenteren met sociale rollen en de oriëntatie op andere normen en waarden dan die van de ouders en van school.

Er is voor het label 'hobby's' gekozen, omdat op basis van de literatuur aangaande huiselijk geweld verwacht kan worden dat de slachtoffers van loverboys weinig sociaal contact hebben en weinig tijd spenderen aan groepsactiviteiten. Verder valt uit de gesprekken met de meisjes op te maken dat er weinig zinvolle vrijtijdsbesteding is, dit zal aan de hand van dit onderzoek nader bekeken worden. Te verwachten is dat de slachtoffers voorafgaand aan hun ontmoeting met de loverboy veel rondhangen in de buurt en op straat. Daarbij zijn ze waarschijnlijk geen lid zijn van een vereniging en beoefenen zij geen teamsport (Rademaker & Hajema, 2004).

Alcohol- en/of drugsgebruik

Onder een risicovolle tijdsbesteding valt onder andere het gebruik van alcohol, drugs en/of gokken. Hierdoor is de kans aanzienlijk groter dat een jongere in probleemsituaties terecht komt (Hermanns, van Nijnatten, Verheij & Reuling, 2005).

Er is voor het label ‘alcohol- en/of drugsgebruik’ gekozen, omdat te verwachten is dat daar een belangrijke oorzaak kan liggen in het risico om slachtoffer te worden van een loverboy. Het gebruik van verdovende middelen kan grenzen verleggen bij de potentiële slachtoffers van loverboys.

Bijbaan

In de literatuur wordt gesproken over het belang voor jongeren om niet afgewezen te worden door hun vriendengroep. Een gebrek aan voldoende financiële middelen kan problemen opleveren. Zij kunnen bijvoorbeeld niet voldoen aan de kledingwijze van hun vrienden en niet deelnemen aan bepaalde activiteiten (Rots- de Vries, Kroesbergen & van de Goor, 2007). Door middel van een bijbaan kunnen de jongeren zelf geld verdienen om deel te kunnen nemen aan deze activiteiten.

Er is voor het label ‘bijbaan’ gekozen, omdat we verwachten dat de slachtoffers van loverboys vaak nog te jong zijn om een bijbaan te hebben op de leeftijd dat zij in aanraking komen met loverboys.

Toekomstperspectief

Er is voor het label ‘toekomstperspectief’ gekozen, omdat er nog weinig bekend is in de literatuur over het toekomstperspectief. We verwachten dat het invloed kan hebben op de ontwikkeling van de slachtoffers van loverboys en de keuzes die ze hierin maken.

Overige

Er is voor het label ‘overige’ gekozen, omdat we verwachten dat er opvallende factoren zijn die we niet onder kunnen verdelen in bovengenoemde labels.

3.3 Resultaten

Analyse boek “Misleid; gevangen in het web van een loverboy” - M. van Groningen

Uit het verhaal van Merel blijkt dat ze op zoek was naar spanning. Thuis werd ze aan strenge regels onderworpen en elke dag zag er hetzelfde uit. Na schooltijd was ze elke dag samen met haar goede vriendin Anne bij de paarden te vinden. Paardrijden was de enige hobby die ze in die tijd bezat. Ook een gebrek aan aandacht thuis speelt een rol in het elders zoeken van deze genegenheid. Merel woonde met haar moeder, stiefvader en broertje in een huis. Haar ouders zijn gescheiden. Ze geeft aan dat haar vader het te druk met zijn nieuwe gezin heeft en haar moeder heeft het te druk met de stiefvader van Merel en haar broertje.

Wat ook opvalt in het verhaal van Merel is dat ze erg nieuwsgierig is naar alles wat nieuw en onbekend is. Mike was indertijd een al wat oudere jongen die haar nieuwsgierigheid wekte. Ze kan deze nieuwsgierigheid moeilijk bedwingen en gaat vaak op onderzoek uit.

Verder is Merel naïef te noemen. Ze gelooft lange tijd niet dat Mike misschien niet het beste met haar voorheeft. Zelfs als hij haar pijn doet bagatelliseert ze dit.

Merel heeft sinds haar vijftiende op verschillende plekken gewoond. Telkens op elke plek niet lang. Op haar vijftiende is ze tijdelijk bij de beste vriendin van haar moeder gaan wonen in afwachting van een plaatsing op het internaat. Deze plaatsing is echter vrijwillig en uiteindelijk beland ze in het huis van Mike. Er is geen sprake van een en dezelfde stabiele woonomgeving.

Op school toonde Merel weinig inzet, dit naar eigen zeggen omdat ze het jaar toch niet zou halen. Ze heeft een gedemotiveerde houding jegens school en huiswerk. Liever is ze bij Mike, waar ze tegenop kijkt en die ze spannend vindt.

Merel is te omschrijven als een naïef meisje, dat het belangrijk vindt om aandacht, liefde en waardering van anderen te ontvangen. Omdat het thuis aan deze aandacht, liefde en waardering ontbreekt, gaat ze hier elders naar op zoek. Hierbij speelt de behoefte aan spanning ook een grote rol.

De volgende overeenkomsten zijn te vinden met betrekking tot de risicofactoren als geschetst in de literatuur:

- Spijbelen
- Behoefte aan aandacht en liefde
- Behoefte aan spanning en avontuur
- Conflicten met ouders tijdens de puberteit
- Gebroken gezin
- Separatie-individuele proces, waarbij adolescenten zich steeds autonomer gaan gedragen ten opzichte van hun ouders en tegelijkertijd meer openstaan voor invloeden van hun vrienden
- Weinig relaties met leeftijdsgenoten
- Lage zelfwaardering
- (Nog) geen eigen identiteit
- Weinig realistisch zelfbeeld of wereldbeeld
- Laag opleidingsniveau

Analyse boek “Echte mannen eten geen kaas” - M. Mosterd

Uit het verhaal van Maria blijkt heel duidelijk dat ze naar spanning zoekt. Ze verveelde zich thuis en had geen vrienden in de buurt waar ze woonde. Buiten schooltijd zat ze thuis voor de televisie en fantaseerde ze over een spannend leven.

Haar vader woonde in Suriname en haar moeder was veel aan het werk, waardoor er niet veel ouderlijk toezicht was. Verder werd er thuis nooit ergens over gesproken, ook niet over zaken als jongens en relaties. Ondanks dat haar moeder door had dat er iets aan de hand was, heeft ze niet ingegrepen en geen actie ondernomen om erachter te komen wat er gaande was.

Daarnaast heeft school nooit contact gezocht met moeder, terwijl Maria bijna niet op school was. Volgens Maria werden de leerlingen vaak uitgescholden door docenten en kregen de leerlingen het gevoel dat ze dom waren, waardoor het zelfvertrouwen daalde. Het maakte niet uit of de leerlingen wel of niet aanwezig waren in de lessen. Pas na een paar jaar merkte een docente dat er wat aan de hand was en ging ze in gesprek met Maria. De docente wist dat Maria veel spijbelde en altijd stoned was, maar ze deed niets omdat ze niet wist wat ze moest doen.

Maria bracht haar vrije tijd door met haar enige vriendin, waarmee ze vaak in de stad rond hing. Deze vriendin zag, net als Maria, weinig gevaar in situaties die wel degelijk risicovol waren.

Maria is te omschrijven als een onzeker meisje, dat het belangrijk vindt ergens bij te horen. Ze is beïnvloedbaar en naïef te noemen. Ze leek de gevolgen en gevaren van het wereldje waar ze instapte niet te zien. Maria had behoefte aan goedkeuring van anderen en was gevoelig voor afwijzing. Verder kon ze haar gevoel uitschakelen om zo haar geweten te sussen en mee te kunnen doen aan illegale praktijken, ook kon ze goed manipuleren.

De volgende overeenkomsten zijn te vinden met betrekking tot de risicofactoren als geschetst in de literatuur:

- Spijbelen
- Wens te ontsnappen aan de veronderstelde eentonigheid van het gemiddelde vrouwenleven
- Behoefte aan spanning en avontuur
- Conflicten met ouders tijdens de puberteit
- Gebroken gezin

- Separatie-individuatie proces, waarbij adolescenten zich steeds autonomer gaan gedragen ten opzichte van hun ouders en tegelijkertijd meer openstaan voor invloeden van hun vrienden
- Risicovolle tijdsbesteding, waaronder rondhangen op straat
- Weinig relaties met leeftijdsgenoten
- Aanpassen aan omringende cultuur van leeftijdsgenoten. Weinig contacten waar het probleemgedrag mee in conflict is.
- Lage zelfwaardering
- (Nog) geen eigen identiteit
- Weinig realistisch zelfbeeld of wereldbeeld
- Laag opleidingsniveau

Analyse boek “In het web van een loverboy” - J.F. van der Poel

Regina kan in dit boek omschreven worden als een extravert meisje. Ze heeft de MAVO gedaan en is daarna gaan werken in een supermarkt. Regina zegt zelf dat studeren voor studieballen is. Wanneer de vader van Regina overlijdt, gaat het niet goed met haar. Ze mist haar vader nog iedere dag. Regina heeft een veel oudere broer die niet meer thuis woont. Regina woont nog alleen thuis met haar moeder. Na twee jaar na het overlijden van de vader van Regina krijgt haar moeder een nieuwe vriend. Vanaf de dag dat haar moeder gaat hertrouwen, loopt Regina weg van huis.

Regina trekt in bij een vriend en zijn moeder. Vanaf dat moment wil ze geen contact meer met haar eigen moeder. In korte tijd verandert Regina, zowel in haar uiterlijk als in haar houding. Ze gaat veel op stap met Evert en zijn vrienden en gebruikt ook de nodige alcohol en drugs. Regina krijgt een hoop aandacht van jongens, Regina weet ook dat ze er goed uitziet.

Regina ontmoet Ricky en vanaf dat moment is ze stapel verliefd. Het kan haar allemaal niks meer schelen, het enige wat ze wil is bij Ricky zijn. Het contact met Evert is dan ook snel klaar. Regina is op zoek naar spanning. Ze gaat met Ricky overal naar toe, terwijl ze hem nog geen week kent. Als het moment aanbreekt dat Ricky wil dat Regina voor hem gaat werken, omdat hij anders in gevaar komt zit, zet ze zich daar enorm tegen af en schreeuwt ze tegen hem. Als hij een pistool tegen zijn hoofd zet en tegen haar zegt dat het allemaal geen zin meer voor hem heeft, dan wil ze toch voor hem gaan werken. Na de eerste dag als prostituee komt Regina thuis en spoelt wanneer Ricky ligt te slapen het geld door de wc. Ze vindt het erg wat ze heeft gedaan. Toch gaat Regina de volgende dag weer met Ricky mee, onder enige dwang. Ze probeert te ontsnappen, maar ze wordt tegen gehouden door een vrouw. Uiteindelijk is het haar wel gelukt om zich los te trekken van Ricky. Dit gebeurde niet vanuit

haar zelf, maar na een vechtpartij. Zij is toen in een loods neergelegd en iemand heeft haar daar gevonden en de politie ingelicht. Hierdoor is het uiteindelijk goed afgelopen met Regina.

De volgende overeenkomsten zijn te vinden met betrekking tot de risicofactoren als geschetst in de literatuur:

- Wens te ontsnappen aan de veronderstelde eentonigheid van het gemiddelde vrouwenleven
- Behoefte aan spanning en avontuur
- Conflicten met ouders tijdens de puberteit
- Gebroken gezin
- Separatie-individuele proces, waarbij adolescenten zich steeds autonomer gaan gedragen ten opzichte van hun ouders en tegelijkertijd meer openstaan voor invloeden van hun vrienden
- Aanpassen aan omringende cultuur van leeftijdsgenoten. Weinig contacten waar het probleemgedrag mee in conflict is.
- Alcohol- en drugsgebruik
- Laag opleidingsniveau

Analyse boek “De zaak Mandy P.” - R. Goverde

Wat duidelijk naar voren komt in het verhaal is dat Mandy een meisje is die altijd voor haar vrijheid vecht. Zodra ze merkte dat haar grenzen werden gesteld, wilde ze over deze grenzen heen. Zowel qua geestelijke als lichamelijke ontwikkeling was ze al een stuk verder dan de meeste meisjes van haar leeftijd.

De ouders van Mandy zijn een groot deel van haar jeugd bezig geweest met het aantrekken en afstoten van elkaar. Onduidelijk is welke invloed dit op Mandy heeft gehad. Mandy zegt een band met haar vader te missen, omdat hij veel aan het werk is.

Omdat Mandy steeds vaker over grenzen gaat, waaronder die van haar ouders, lopen de conflicten tussen haar en haar ouders steeds hoger op. Regelmatig loopt Mandy van huis weg om vervolgens na een aantal dagen weer terug te komen. Op haar 16^e gaat ze zelfstandig in een studentenhuis wonen. Doordat Mandy al vrij jong uit huis gegaan is, is de controle van haar ouders logischerwijs ook verminderd. Hierdoor wisten haar ouders niet meer waar Mandy allemaal mee bezig was.

Omdat Mandy dol is op de aandacht van spannende jongens die haar zagen staan, komt ze veel met foute jongens in contact. Mandy noemt zichzelf wat dit betreft nogal naïef. Ze lijkt zich niet te beseffen wat voor gevolgen het kan hebben als ze zich snel blootgeeft aan wildvreemde jongens. Wanneer ze alcohol drinkt gaat dit nog sneller. Zij wordt dan minder geremd in haar gedrag. Dit maakt haar enorm kwetsbaar. Gevolg hiervan is dat ze meerdere malen wordt verkracht.

De volgende overeenkomsten zijn te vinden met betrekking tot de risicofactoren als geschetst in de literatuur:

- Spijbelen
- Laag opleidingsniveau (VMBO)
- Afbreken van de opleiding
- Behoefte aan spanning en avontuur
- Verleggen en verkennen van grenzen
- Afhankelijk opstellen
- Conflicten met ouders tijdens de puberteit
- Ontworsteling aan overmatige bescherming
- Separatie-individuatie proces, waarbij adolescenten zich steeds autonomer gaan gedragen ten opzichte van hun ouders en tegelijkertijd meer openstaan voor invloeden van hun vrienden
- Weinig relaties met leeftijdsgenoten
- Gebruik van alcohol
- Aanpassen aan omringende cultuur van leeftijdsgenoten. Weinig contacten waar het probleemgedrag mee in conflict is.
- (Nog) geen eigen identiteit
- Weinig realistisch zelfbeeld of wereldbeeld

Analyse boek “*Loverboys*” - H. Vreeswijk

Uit het verhaal van Lisa en Kelly blijkt dat zij allebei in een nieuwe situatie terecht komen, namelijk de middelbare school. Ze zoeken beide naar hun identiteit en vertonen stoer gedrag om erbij te horen. Lisa vond haar leventje maar saai. Volgens haar bestond haar leven alleen nog maar uit school, thuis huiswerk maken en op haar broertje passen. Ze zocht meer uitdaging. Ze wilde stoere kleren dragen en opvallen. De ouders van Lisa zijn gescheiden. Vader en moeder maken nog vaak ruzie met elkaar. Lisa heeft hierdoor geen contact met haar vader. Haar moeder is heel veel aan het werk. Lisa maakt constant ruzie met haar moeder. Ze gaat met tegenzin naar huis.

Kelly is een jaloers en beïnvloedbaar meisje en verlegt haar grenzen om erbij te horen. Zo is zij overgehaald om te roken en te stelen. Kelly haar ouders zijn alleen maar op hun werk gefocust. Kelly krijgt amper tijd en aandacht van hun en wordt hierdoor weinig gecontroleerd. Kelly kan doen en laten wat ze wil, haar ouders hebben het toch niet door. Kelly is op zoek naar aandacht en liefde. Van de loverboy krijgt ze veel aandacht en liefde, hier gaat zij helemaal in op.

De volgende overeenkomsten zijn te vinden met de risicofactoren als geschetst in de literatuur:

- Wens te ontsnappen aan de veronderstelde eentonigheid van het gemiddelde vrouwenleven
- Behoefte aan spanning en avontuur
- Behoefte aan aandacht en liefde
- Afbreken van de opleiding nadat zij in contact is gekomen met de loverboy
- Conflicten met ouders tijdens de puberteit
- Gebroken gezin
- Separatie-individuatie proces, waarbij adolescenten zich steeds autonomer gaan gedragen ten opzichte van hun ouders en tegelijkertijd meer openstaan voor invloeden van hun vrienden
- Weinig relaties met leeftijdsgenoten
- Aanpassen aan omringende cultuur van leeftijdsgenoten. Weinig contacten waar het probleemgedrag mee in conflict is.
- Lage zelfwaardering
- (Nog) geen eigen identiteit
- Weinig realistisch zelfbeeld of wereldbeeld
- Verleggen en verkennen van grenzen
- Beïnvloedbaar

3.4 Conclusie

Tabel 1 Conclusie Boekanalyses

Algemene labels	Kernlabels	Dimensies
Belangrijkste persoonskenmerken	Zoeken naar spanning Behoeftte aan aandacht/waardering Nieuwsgierig Naïef Onzeker/ laag zelfbeeld Beïnvloedbaar	Onverantwoord en uitlokkend gedrag van slachtoffer
Gezinssituatie	Gescheiden ouders Ontbreken vader Aandacht missen Ruzie thuis	Gemis in het gezin
Woonomgeving	Wisselende woonomgeving Internaat tijdens en na contact loverboy woonomgeving Weglopen van huis	Gebrek aan stabiele
Schoolsituatie	Weinig motivatie Lage inzet Spijbelen Laag opleidingsniveau	Gebrek aan motivatie

Sociaal netwerk	Weinig goede vrienden	Gebrek aan goede vriendschappen
Hobby's	Tijd verdrijven in de stad Verveling	Blootstelling aan risicovolle situaties
Alcohol- en/of drugsgebruik	Gebruik alcohol Gebruik drugs	Blootstelling aan risicovolle situaties
Bijbaan	Geen bijbaan	Geen eigen geld
Toekomstperspectief	Behoeftte aan spanning Stoppen met school	Geen sprake van hoge ambities in de fase voor de ontmoeting met de loverboy
Overige	Angst bij het slachtoffer Bedreiging/mishandeling/ afpersing	Kwetsbaarheid

Er zijn enkele belangrijke risicofactoren naar voren gekomen uit de boekanalyses.

In de literatuur worden slachtoffers van loverboys vaak beschreven als onzekere meiden zonder eigen identiteit en met weinig realistisch zelfbeeld of wereldbeeld. Dit in combinatie met een hang naar avontuur en het verkennen en verleggen van grenzen maakt hen kwetsbaar (Ridder, 2007). Dit is eveneens het beeld dat de meeste slachtoffers vertonen in de geanalyseerde boeken. Nieuwsgierigheid, het zoeken naar spanning en daarnaast onzekerheid, beïnvloedbaarheid en naïviteit blijken overheersende kenmerken.

Ook een problematische thuissituatie blijkt een rol te spelen waar alle slachtoffers in de boeken mee te maken hebben. Dit varieert van ruzie met ouders tot gebroken gezinnen. In de literatuur wordt dit ook als een belangrijk punt genoemd (Ridder, 2007).

| *“Sindsdien had ik helemaal geen contact meer met mijn vader gehad.
Hij vond zijn nieuwe gezin zeker leuker.”*

Uit de boekanalyses blijkt dat het merendeel van de slachtoffers wisselende contacten heeft, als gevolg van een wisselende woonomgeving of het wonen op een internaat. In de literatuur is nog weinig bekend over de invloed van de woonomgeving op slachtoffers van loverboys, maar er wordt wel benoemd dat het soort buurt waar een jongere woont een rol speelt bij de sociale ontwikkeling (Machielse, 2003). In bijna alle gevallen hebben de meiden in de boeken weinig tot geen duurzame contacten in de buurt. Men kan spreken over een gebrek aan een stabiele woonomgeving. Dit zou tot gevolg kunnen hebben dat er een gevoel van veiligheid ontbreekt bij de slachtoffers.

Wat betreft de schoolsituatie wordt in de literatuur beschreven dat er vaak sprake is van een laag intelligentieniveau, waardoor de schoolprestaties niet goed zijn. De meiden zouden de kans op een baan niet hoog schatten en willen ontsnappen aan een verondersteld eentonig vrouwenleven (van den Eikhof & Vogelzang, 1998). In niet alle boeken is de schoolsituatie bekend, maar het merendeel van de meisjes in de geanalyseerde boeken heeft een laag opleidingsniveau. Verder komt duidelijk naar voren dat er weinig motivatie is voor school en de slachtoffers een lage inzet tonen, wat zich onder andere uit in spijbelgedrag.

Het sociale netwerk wordt in de literatuur als een belangrijk aspect genoemd in de adolescentie, omdat dit mede bepalend is bij het vormen van een eigen identiteit. Jongeren worden beïnvloed door hun vrienden en gaan in veel gevallen mee in het gedrag van hun vriendengroep, omdat status en de angst om afgewezen te worden in deze fase een grote rol spelen (Erikson, 1959, zoals geciteerd in Custers & Engels, 2003). Uit de boekanalyses blijkt dat de slachtoffers in de meeste gevallen weinig goede vrienden hebben, afgezien van één of twee vriendinnen. Deze vrienden hebben eerder een negatieve

dan positieve invloed, gezien het overeenkomstige risicovolle gedrag. Hierdoor wordt het negatieve gedrag versterkt en trekken zij elkaar mee in onverantwoord gedrag.

“Mari, ik zie heus wel dat je iets van plan bent,’ zei ze met een big smile op haar gezicht. Ik keek haar aan en zei dat ik het zat was om elke avond maar bij mijn moeder op de bank te zitten. Ze begon te lachen en zei dat ze met me meedeed. Nadat we onze fietsen hadden weggezet, liepen we zo ‘sexy’ mogelijk over de parkeerplaats. En het werkte, de jongen die de dag ervoor ook wat tegen me zie, kwam naar me toe lopen.”

Een andere belangrijke factor in de adolescentie is de vrijetijdsbesteding, omdat dit een rol speelt in de gedragsontwikkeling van jongeren (Hermanns, van Nijnatten, Verheij & Reuling, 2005). Er is in de literatuur weinig bekend over een typerende vrijetijdsbesteding voor slachtoffers van loverboys. De belangrijkste kenmerken van de vrije tijd van slachtoffers uit de geanalyseerde boeken zijn verveling en tijdverdrijf in de stad. In de literatuur worden deze kenmerken omschreven als risicovol, aangezien het de jongeren meer toegankelijk maakt voor onverantwoord gedrag (Hermanns, et al. 2005).

Een voorbeeld van onverantwoord gedrag is alcohol- en drugsgebruik. In de boeken komt naar voren dat alle slachtoffers te maken hebben met alcohol- en/of drugsgebruik. Dit komt voor, zowel als gevolg van sociale druk als door druk van de loverboy. Dit vergroot de kans dat een jongere in probleemsituaties terecht komt (Hermanns, et al. 2005).

Jongeren zijn vaak gevoelig voor afwijzing door leeftijdsgenoten. Het voldoen aan kledingseisen en het deelnemen aan bepaalde activiteiten spelen hierbij een belangrijke rol. Een tekort aan financiële middelen kan daarom problemen opleveren (Rots- de Vries, Kroesbergen & van de Goor, 2007). Het merendeel van de slachtoffers in de boeken heeft echter geen bijbaan. Het is mogelijk dat zij dit als problematisch ervaren bij het voldoen aan de eisen om ergens bij te horen, bij het doen van leuke dingen en bij de wens een hobby of sport te beoefenen. Zij zijn eerder aangewezen op kostenloze activiteiten, zoals rondhangen op straat, wat tevens bijdraagt aan het risico in probleemsituaties terecht te komen.

Een aspect waarover weinig bekend is in de literatuur is het toekomstperspectief van slachtoffers van loverboys. Ook in de boekaanalyse wordt er weinig duidelijk over het toekomstperspectief en zijn er weinig overeenkomende kenmerken te noemen. Het enige kenmerk dat voorzichtig af te leiden is uit de boekanalyses is het ontbreken van grote ambities. Dit zou kunnen leiden tot het ontbreken van een positief toekomstperspectief en daarmee de wens te ontsnappen aan een mogelijk eentonig leven (van den Eikhof & Vogelzang, 1998)

“Hoe bedoel je, je denkt dat je bij hem wilt zijn?” vroeg Nikki.

‘Gewoon, ik heb gister met hem gepraat en ik weet niet, het klinkt wel leuk, dat leven van hem. Veel geld, drugs, kleren en ik krijg een kapper en ik hoef niet meer naar school. Het mooiste is dat ik er niets voor hoef te doen, alleen maar een beetje bij hem zijn en mijn mond houden.’

Tenslotte is in de boeken terug te lezen dat angst een andere belangrijke factor is waardoor meisjes in het loverboy- circuit terecht komen en daarin blijven. Deze angst komt voort uit mishandeling, afpersing en bedreiging door de loverboy. De loverboys richten zich bewust op kwetsbare meisjes. De kwetsbaarheid heeft te maken met de kenmerken die naar voren zijn gekomen uit de literatuur- en boekanalyse, zoals naïviteit en een problematische gezinssituatie. Deze kenmerken zijn dan ook belangrijk bij het formuleren van preventiemaatregelen.

Hoofdstuk 4

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zal ingegaan worden op het kwantitatieve deel van dit onderzoek. Hierbij zullen allereerst de vorm van dataverzameling aan u gepresenteerd worden en zal de data beschreven worden. De gebruikte vragenlijst voor het verzamelen van de data is terug te vinden in de bijlagen. Vervolgens zullen de methoden en resultaten van de analyse beschreven worden. Ten slotte zullen de hypothesen (ontkracht of beaamt) besproken worden in de conclusie van dit hoofdstuk.

4.2 Dataverzameling

4.2.1 Dataverzameling slachtoffers

De dataverzameling van de slachtoffers is lang en moeizaam proces geweest. Zeker omdat de controlegroep gespiegeld is op leeftijd en opleidingsniveau en zodoende pas benaderd kon worden wanneer deze gegevens van de slachtoffers reeds bekend waren, heeft vooral de dataverzameling van de slachtoffers veel tijd geconsumeerd. Toch was het essentieel voor het onderzoeksdesign hiervoor te kiezen. Door het spiegelen van de controlegroep aan de slachtoffers, is er extra energie gestoken in het daadwerkelijk trachten te meten wat we willen onderzoeken.

Het is natuurlijk sowieso niet makkelijk slachtoffers van loverboys te vinden die bereid zijn mee te werken aan een onderzoek. Allereerst is er het feit dat veel slachtoffers zichzelf niet als zodanig beschouwen (vaak doen zij niet eens aangifte). Zij geloven nog steeds dat ze in een relatie zaten met de dader en zien hem eerder als medeslachtoffer. De slachtoffers hebben vaak nog steeds oprechte gevoelens voor de loverboy (Stockholmeffect) (Bovenkerk et al. 2006). Een van de anonieme respondenten van dit onderzoek schreef: “Me ex was wel een loverboy, maar dat wist ik eerst niet en toen later kwam ik erachter dat hij meerdere meisjes had. Ik moest van hem foto’s maken voor de webcam en later ook met vrienden van hem naar bed, maar ik heb nooit achter het raam gezeten zoals die andere meiden. Dat wou hij niet voor mij.”

Tevens is tijdens de zoektocht naar slachtoffers duidelijk geworden dat hulporganisaties niet staan te trappelen om mee te werken aan een onderzoek. Als ze al bereid zijn te helpen, is het benaderen van de slachtoffers die met de organisatie in aanraking zijn (geweest) een moeilijk punt. Terecht wordt aangegeven dat de meisjes traumatische ervaringen hebben en het niet verantwoord is zomaar ‘iedereen’ vragen te laten stellen. Bovendien is er sprake van vertrouwelijke informatie, de meisjes hebben recht op privacy.

In april 2009 zijn verschillende organisaties die in contact komen met slachtoffers benaderd om mee te werken aan het onderzoek. Benaderd zijn onder andere afdelingen zedendelicten (Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Rotterdam, Eindhoven, Groningen, Leeuwarden), Jeugdzorg (Amsterdam, Utrecht, Den

Haag, Rotterdam), Raad voor de kinderscherming (Amsterdam, Utrecht, Den Haag, Rotterdam), alle AMK's (Algemeen Meldpunt Kindermishandeling) in Nederland en verschillende onafhankelijke hulporganisaties (Pretty Woman, ASJA, Beauty and the Beast, Beware of Loverboys, Stoploverboys.nu, Protocol 13, Stichting Humanitas en FierFryslan). De organisaties die uiteindelijk toezegging gedaan hebben mee te werken aan het onderzoek door slachtoffers te verzoeken de vragenlijst via internet in te vullen zijn: Jeugdzorg Amsterdam, Jeugdzorg Utrecht, AMK Zeeland, AMK Drenthe, AMK Groningen, AMK Overijssel, Pretty Woman en FierFryslan. Het is echter niet te achterhalen hoeveel en welke slachtoffers er bij welke organisatie vandaan komen. Dit in verband met de vele anonieme respondenten. Van de 28 slachtoffers hebben 13 de vragenlijst anoniem of met een duidelijke schuilnaam ingevuld. Van de meewerkende organisaties kwam de feedback dat deze mogelijkheid voor veel meiden doorslaggevend is geweest in het verlenen van hun medewerking.

Ook zijn in de maanden april mei en juni veel slachtoffers benaderd via een zelfhulpsite op Hyves. Hierbij is ervoor gekozen om enkel meisjes te benaderen die zichzelf tekstueel als slachtoffer benoemen. In het verzoek tot medewerking is nogmaals specifiek gemeld dat het enkel slachtoffers van loverboys aangaat. Toch zou het zo kunnen zijn dat er via deze weg meisjes gereageerd hebben die geen slachtoffer zijn, maar op deze site zitten om aandacht te krijgen. Hier is jammerlijk niet op te controleren, maar de ernst van het onderwerp doet hopen dat enkel echte slachtoffers ingaan op het verzoek mee te werken aan een onderzoek. De mogelijke aanwezigheid van 'nepslachtoffers' wordt klein geacht en als zodanig wordt hier geen verdere rekening mee gehouden.

4.2.2: Kanttekening dataverzameling slachtoffers

Tijdens het benaderen van de organisaties die te maken krijgen met slachtoffers van loverboys viel het op dat er verbazingwekkend veel doorverwezen werd naar andere organisaties binnen de regio, die vervolgens weer doorverwezen (of in sommige gevallen zelfs terugverwezen naar voorgaande organisaties). In sommige gevallen scheen niemand echt te weten wie er binnen de regio verantwoordelijk was voor de slachtoffers van loverboys, ze duiken steeds 'her en der' op binnen het systeem.

Ook bij de organisaties die de nazorg bieden, werden minder prettige situaties geconstateerd. Zo zijn er verschillende organisaties en initiatieven met een werkende website, maar een niet bestaand telefoonnummer(bijvoorbeeld het Zwolse Loverboyproject, dit project bleek later niet langer actief te zijn). In Alkmaar bleek de organisaties die slachtoffers hielp 'zorgconcept' te zijn. Alle andere organisaties verwezen ons door naar 'zorgconcept'. Op 18 april 2009 komt uit een telefoongesprek met AMK Alkmaar naar voren dat deze organisatie al jaren niet meer actief is en dat Jeugdzorg tegenwoordig diegene is die slachtoffers op dient te vangen. Dit zou verklaren waarom het telefoonnummer niet actief is en de drie verzonden e-mails onbeantwoord blijven.

Het moge voor zich spreken dat hier iets mis gaat. Hoewel het vaak heel duidelijk is waar het slachtoffer terecht kan, komen er ook veel ‘fouten’ voor. Juist omdat het hier een emotioneel zware aangelegenheid betreft, zou dit niet mogen. Wanneer een slachtoffer van een loverboy de moed bij elkaar geraapt heeft hulp te zoeken, dient zij deze te kunnen vinden, een niet bestaand nummer of een onbeantwoorde e-mail, kan alle hoop doen vervagen.

4.2.3: Dataverzameling controlegroep

De controlegroep is gespiegeld aan de slachtoffers op basis van leeftijd en opleidingsniveau. Door de opgelopen vertraging bij het verzamelen van de data van de slachtoffers, deden zich ook moeilijkheden voor omtrent de verzameling van de data van de controlegroep. In eerste instantie zou het ROC in Utrecht meewerken aan het onderzoek. Echter moest deze instelling op het laatste moment afhaken door examendruk. Het STEBO aan de Nieuwe Gracht te Utrecht wou meehelpen aan het onderzoek. Gedurende twee dagen zijn hier enquêtes afgenomen onder studenten die overeen kwamen met slachtoffers die deelgenomen hadden aan het onderzoek. Op deze wijze zijn 21 van de 28 slachtoffers goed weerspiegeld in de controlegroep. De resterende 9 bleken moeilijker te spiegelen. Om dit toch voor elkaar te krijgen zijn gedurende 4 uur potentiële ‘matches’ aangesproken voor het ROC in Utrecht voor het invullen van een verkorte vragenlijst. Deze aanpak bleek effectief. Tussen de 38 respondenten van deze dag zaten nog 7 goede kandidaten. Twee slachtoffers bleken niet te matchen, dit vanwege afwijkende leeftijden (bv. vrouw van 32 met enkel middelbare schoolopleiding). Er is voor gekozen om deze vrouwen bij benadering te koppelen aan kandidaten in de controlegroep. Het opleidingsniveau klopt altijd, de leeftijd kan (in 2 gevallen) maximaal 2 jaar afwijken.

4.3: Databeschrijving

In totaal zijn er 56 respondenten, hiervan zijn er 28 slachtoffer van een loverboy en 28 niet-slachtoffer. De controlegroep (niet-slachtoffer) is gespiegeld aan de slachtoffers op basis van leeftijd en opleidingsniveau. Op deze wijze zijn de twee groepen zeer goed met elkaar te vergelijken met als doel te bepalen welke risicofactoren een rol spelen bij de kans op slachtofferschap.

Vrijwel alle respondenten hadden een leeftijd tussen de 15 en 21 jaar. Enkele uitzonderingen daargelaten, zo was er slachtoffer van 32. Het laagste opleidingsniveau was een vmbo diploma en het hoogste opleidingsniveau betrof een universitair diploma.

De onafhankelijke variabelen zullen nu stuk voor stuk beschreven worden. 50 respondenten hadden de Nederlandse nationaliteit, dat maakt 89,3 %. Er waren ook ondervraagden van andere afkomsten, waaronder 1 (1,8%) Turkse, 2 (3,6%) Marokkaanse, 1 (1,8%) Iraakse, en nog 2 (3,6%) deelnemers van een andere nationaliteit. Van alle respondenten hadden 46 (82,1%) een Nederlandse moeder, 1 (1,8%) persoon had een Surinaamse, Antilliaanse of Turkse moeder en 2 (3,6%) van de ondervraagden een Marokkaanse of Iraakse moeder. Ook waren er 3 (5,4%) die een moeder van een andere afkomst hadden. Wanneer we de vaders van de ondervraagden bekijken kunnen we opmerken dat slechts 37

(66,1%) van hen de Nederlandse nationaliteit hebben, 1(1,8%) van de slachtoffers had een Turkse of Antilliaanse vader, 3 (5,4%) had een Iraakse of Marokkaanse vader, 5 (8,9%) ondervraagden had een Surinaamse vader en er waren 6 (10,7%) respondenten met een vader van een andere nationaliteit.

Bij de 34 (60,7%) van de respondenten waren beide ouders aanwezig, bij 14 (25%) van de deelnemers aan het onderzoek was enkel de moeder aanwezig en bij slechts 2 (3,6%) was enkel de vader aanwezig tijdens het opgroeien. Tevens waren er 6 respondenten (10,7%) met een andere gezinssituatie. 22 (39,3%) van de respondenten hadden geen broer, een iets groter aantal 24 (42,9%) had 1 broer. 8 (14,3%) van de respondenten hadden 2 broers en slechts 2 (3,6%) hadden 3 broers. 29 (51,8%) van de ondervraagden hadden geen zus, 15 (26,8%) hadden 1 zus, 8 (14,3%) van de personen hadden 2 zussen, 3 (5,4) van de respondenten hadden 3 zussen en slechts 1 (1,8) had 4 zussen. De geloofsovertuiging van de respondenten is weergegeven in een toekenbaar cijfer van 1 tot en met 10. Van de respondenten gaf slechts 26,8% zijn of haar geloofsovertuiging een 5 of lager. 9 respondenten (16,1%) gaf de geloofsovertuiging een 10.

De afhankelijke variabele is steeds het wel of niet slachtoffer zijn, op deze wijze kan bekeken worden welke onafhankelijke variabele een belangrijke rol spelen bij de kans op slachtofferschap binnen de loverboyproblematiek.

4.4 Hypothesen:

Vanuit de bestudeerde literatuur aangaande de loverboyproblematiek en de risicofactoren van slachtoffers van huiselijk geweld (in hoofdstuk 3 aantoonbaar vergelijkbaar met risicofactoren van slachtoffers van loverboys) is de enquête voor de kwantitatieve dataverzameling naar voren gekomen. Op basis van de verzamelde data en de achterliggende theorie (zie hoofdstuk 2) stellen wij nu 8 hypothesen op die getest gaan worden.

1. Meisjes met een Nederlandse nationaliteit hebben een grotere kans slachtoffer te worden.
2. Meisjes met allochtone ouders hebben een kleinere kans slachtoffer te worden.
3. Meisjes waarvan beide ouders aanwezig waren bij de opvoeding hebben een kleinere kans slachtoffer te worden.
4. Hoe beter de ervaren thuissituatie, des te kleiner de kans op slachtofferschap.
5. Meisjes met meer broers en/of zussen hebben een kleinere kans slachtoffer te worden.
6. Hoe meer tijd besteed aan individuele activiteiten, des te groter de kans op slachtofferschap.
7. Hoe meer tijd besteed aan groepsactiviteiten, des te kleiner de kans op slachtofferschap.
8. Hoe hoger het gegeven cijfer voor geloofsovertuiging, des te groter de kans op slachtofferschap.

4.5: Methode

Aangezien de onafhankelijk variabelen elkaar onderling ook zouden kunnen beïnvloeden, dient er getest te worden op Multi-collineariteit. Uit de correlatietabel kwam geen reden tot aanname Multi-collineariteit naar voren.

De onafhankelijke en afhankelijke variabelen zullen samen geanalyseerd worden door middel een logistische regressie. Hierbij zal een odds ratio (Exp(B)) naar voren komen. In deze analyse dient de odds ratio geïnterpreteerd te worden als de verhouding tussen de waarschijnlijkheid op slachtofferschap en de waarschijnlijkheid op niet-slachtofferschap. Wanneer we bijvoorbeeld kijken naar de groepsactiviteiten, komt uit de analyse naar voren dat meisjes die meer groepsactiviteiten (teamsporten, verenigingactiviteiten, theaterbeoefening) ondernemen, minder snel slachtoffer worden. Een uur meer besteed aan groepsactiviteiten, vermindert de kans op slachtofferschap met circa 30%. Dit betekent dat wanneer een meisje 5 uur besteed aan groepsactiviteiten de kans op slachtofferschap afneemt met circa 80% ($1-0.721^5$).

4.5: Resultaten

Tabel 4.5.1: Logistische regressie

	B	Sig.	Exp(B)
Nederlandse nationaliteit	4,260	0,021	70,779
Eén of beide ouders allochtoon	0,041	0,970	1,042
Beide ouders aanwezig thuis	-1,260	0,216	0,284
Gezinssituatie	-,899	0,057	0,407
Aantal broers en/of zussen	0,979	0,072	2,663
Individuele activiteiten	0,032	0,340	1,033
Groepsactiviteiten	-,327	0,023	0,721
Geloofsovertuiging	0,524	0,067	1,688
Constant	-4,393	0,195	0,012

Nagelkerke R Square = 0,711

Een Nagelkerke R Square geeft het percentage van de verklaarde variantie weer. Een Nagelkerke R Square van 0,711 geeft aan dat ruim 70% van de uitkomsten verklaard worden door de test.

Wanneer het slachtoffer de Nederlandse nationaliteit heeft, bestaat er een vergrote kans op slachtofferschap in vergelijking met de meisjes die een allochtone achtergrond hebben. Het hebben

van allochtone ouders (één van beide ouders of beiden) heeft geen aantoonbare invloed op het al of niet slachtoffer worden (resultaten niet significant). Hypothese 2 kan niet worden aangenomen. Wanneer de meisjes echter zelf een andere nationaliteit dan de Nederlandse hebben, blijkt er 70 keer minder kans te zijn dan wanneer het Nederlandse meisjes betreft. Hypothese 1 kan worden aangenomen.

Het gevonden resultaat is in lijn met de verwachting. Een verklaring voor dit fenomeen is te vinden in de literatuur van Bovenkerk et al. (2006). Hoewel er geen harde uitspraken gedaan worden met betrekking tot de nationaliteit van de slachtoffers, lezen we in de interviews met de loverboys dat de loverboys een specifieke werkwijze handhaven en wel degelijk een voorkeur hebben voor autochtone meisjes. In het speciaal de loverboys met een Marokkaanse afkomst geven de voorkeur aan Nederlandse meisjes. Zij zouden vanuit hun opvoeding vrijer met seksualiteit omgaan dan bijvoorbeeld Marokkaanse meisjes. Tevens blijken de Marokkaanse loverboys meisjes met een islamitische achtergrond te mijden uit respect voor de cultuur (Bovenkerk et al. 2006, blz. 161). De Antilliaanse loverboys zijn minder specifiek.

Adil: “Ze (Nederlandse meisjes) zijn wel de makkelijkste meisjes. Eerlijk waar. Marokkaanse of Antilliaanse of Turkse meisjes, dat is allemaal veel moeilijker. Want de families hebben respect voor mekaar, weet je. En Nederlandse meisjes, je hebt tegenwoordig meisjes van dertien, veertien jaar, die zijn al ontmaagd. Die zitten al in discotheken, weekends lang stappen. En ze willen op stap, ze willen nieuwe kleren, maar ze hebben geen geld. En als dan zo’n loverboy komt aanlopen en zo’n meisje ziet hem en het is een leuke jongen, ja... Want z’n loverboy is natuurlijk bingo, weet je.”

Said: “Cultureel en religieus gezien in de ogen van de loverboy is een Nederlands meisje gewoon een varken. Is niks, heeft geen waarde. En als je dat denkt, dan ben je in staat je emoties totaal te blokkeren.”

(Bovenkerk et al. 2006, blz. 161).

De aanwezigheid van beide ouders of het ontbreken hiervan blijkt geen invloed te hebben op de kans op slachtofferschap van meisjes. Hypothese 3 kan niet worden aangenomen. De ervaren thuissituatie daarentegen heeft wel degelijk een sterke invloed op de kans op slachtofferschap. De respondenten gaven de thuissituatie een cijfer tussen 1 en 5, waar 1 staat voor ‘verschrikkelijk’ en 5 voor ‘erg fijn’. Voor elke eenheid waarmee de meisjes hun thuissituatie beter beoordeelden, zien we dat de kans op slachtofferschap afneemt met bijna 60%. Hypothese 4 moet worden aangenomen.

Verder zien we dat het aantal broers en/of zussen ook van invloed is op de kans op slachtofferschap van meisjes. Hoe meer broers en/of zussen, des te meer kans een meisjes heeft slachtoffer te worden. Uit de logistische regressie komt naar voren dat iedere additionele broer of zus zorgt voor

kansvergroting van 260 %. Dit is tegen alle verwachting in. Hypothese 5 moet dan ook verworpen worden (aan deze hypothese lag de integratietheorie van Hirschi ten grondslag).

Toch is er een mogelijke verklaring te vinden voor deze uitkomst in de aandachtsverdeling in het gezin. Wanneer er meer kinderen in het gezin zitten, zullen de ouders minder aandacht per individueel kind hebben en is de kans dat afwijkend gedrag niet opgemerkt wordt groter. Te verwachten is dat dit effect pas een rol gaat spelen bij echt grote gezinnen, dit valt echter niet uit de test af te lijden. Wel valt op dat de grote gezinnen tevens de gezinnen betreft waarbinnen de meisjes aangeven een sterke geloofsovertuiging te hebben. Het verband tussen beiden is zeker noemenswaardig, maar deze specificatie valt buiten het kader van dit onderzoek en wordt om deze reden niet verder bekeken. Voor verder onderzoek naar de achtergronden van slachtoffers is het aan te rader dit fenomeen nader te bekijken.

De verklaring voor de vergrote kans op slachtofferschap binnen grote gezinnen valt mogelijk te zoeken in het effect van 'geloof' op slachtofferschap. Wanneer we 'geloof' afzonderlijk bekijken, zien we dat meisjes die zichzelf een sterke geloofsovertuiging toekennen een grotere kans hebben slachtoffer te worden. Hypothese 8 moet worden aangenomen. De respondenten is gevraagd om de sterkte van hun geloofsovertuiging aan te geven op een schaal van 1 tot 10. Een toename van één eenheid, vergroot 1,7 keer de kans op slachtofferschap. Vanuit de literatuur valt dit goed te verklaren met de bindingstheorie van Hirschi (Ultee, Arts en Flap, 2003, blz. 131). In gezinnen (intermediaire groeperingen) waar strenge normen en waarden nageleefd worden, zal een meisje dat gedag vertoont dat hiervan afwijkt minder snel hulp zoeken bij haar ouders. Zij zal zaken die thuis niet geaccepteerd worden (in haar beleving) minder snel vertellen en is hierdoor mogelijk vatbaarder voor de chantage van de loverboy.

De leefomgeving heeft in meerdere gevallen een sterke invloed op de kans op slachtofferschap. Meisjes die meer sociale controle ervaren, zullen minder snel slachtoffer worden. Dit zien we ook terug wanneer we de vrijetijdsbesteding van de meisjes onder de loep nemen. Uit de analyse komt naar voren dat meisjes die meer groepsactiviteiten (teamsporten, verenigingactiviteiten, theaterbeoefening) ondernemen, minder snel slachtoffer worden. Een uur meer besteed aan groepsactiviteiten, vermindert de kans op slachtofferschap met circa 30%. Hypothese 7 moet worden aangenomen. Dit betekent dat wanneer een meisje 5 uur besteed aan groepsactiviteiten de kans op slachtofferschap afneemt met circa 80% ($1 - 0.721^5$). Dit gegeven valt te verklaren vanuit de bindingstheorie van Hirschi (Ultee, Arts en Flap, 2003, blz. 131) en is in lijn met de verwachtingen. Wanneer een persoon zich verbonden voelt met een intermediaire groepering (in dit geval bijvoorbeeld een sportteam) zal zij zich eerder houden aan de normen en waarden van deze intermediaire groepering. Tevens zullen de vriendschappelijke contacten het meisje zelfverzekerder maken (Hilhorst, 2007) waardoor zij mogelijk minder vatbaar is voor de avances van een loverboy. Over de invloed van individuele activiteiten kunnen we helaas geen

uitspraken doen. Hypothese 6 kan dan ook niet worden aangenomen, de resultaten blijken niet significant.

Hoofdstuk 5

5.1 inleiding

In dit hoofdstuk zal de praktijk van de hulpverlening in Utrecht in kaart gebracht worden. In combinatie met de informatie opgedaan in voorgaande hoofdstukken zal vervolgens in het concluderende hoofdstuk 6 een antwoord gegeven worden op de hoofdvragen. Hoofdstuk 5 dient de achtergrondinformatie te verstrekken om hier goed mee om te kunnen gaan. Dit hoofdstuk is mede tot stand gekomen door een groep HBO studenten. Zij namen een gedeelte van de interviews af en schreven een verslag voor het afronden van hun studie Maatschappelijk Werk. Dit gehele verslag vind u in de bijlagen van dit onderzoek.

Hoofdvraag 2: Sluit de praktijk momenteel aan op de risicofactoren die een rol blijken te spelen voor de slachtoffers van loverboys?

Deelvragen:

- Hoe ziet de praktijk er in Utrecht uit?
- Wat is het beeld dat hulpverleners hebben van slachtoffers van loverboys?
- Wordt er rekening gehouden welke begeleiding het beste past bij dit type slachtoffer?

5.2 Methode

Bij het afleggen van de interviews is gebruik gemaakt van een semi-gestructureerde vragenlijst. Door middel van de semi-gestructureerde interviews, konden de respondenten zich goed uitdrukken en de antwoorden nader toe lichten. Met goed uitdrukken bedoelen we dat we konden doorvragen als iets voor ons niet duidelijk was. De respondenten konden op deze manier ook invulling geven aan het gesprek. De respondenten zijn steeds individueel geïnterviewd. Dit om te voorkomen dat er sociaal wenselijke antwoorden gegeven zouden worden.

Er is voor gekozen om steeds met twee onderzoekers één respondent te interviewen. Dit is om de volgende redenen:

- Ten eerste kon één persoon op deze manier aantekeningen maken en erop letten dat er niet teveel afgeweken werd van de vooraf opgestelde attenderende begrippen.
- Tevens hebben wij hiervoor gekozen om te voorkomen dat de respondent zich geïntimideerd zou voelen als we met meerdere onderzoekers zouden komen.

De interviews zijn met de bandrecorder opgenomen. Op deze wijze was het gesprek nog eens te beluisteren en hadden de andere onderzoekers (die niet bij het gesprek aanwezig waren) ook een beeld van het gesprek. Na afloop van het gesprek is de tekst volledig uitgewerkt.

Voor het opstellen van de interviewvragen is gebruik gemaakt van de attenderende begrippen. Deze zijn erg belangrijk geweest bij de sturing van de interviews en zijn gebaseerd op de risicofactoren die een rol spelen bij de slachtoffers van huiselijk geweld. Aan de hand van deze begrippen konden we ook een antwoord krijgen op de centrale onderzoeksvragen en de deelvragen.

Attenderende begrippen:

- Signaleren (Hoe ziet de hulpverlening eruit?)
- Fase hulpverlening (hoe ziet de hulpverlening eruit?)
- De methoden van werken (Wordt er rekening gehouden met het type slachtoffer?)
- Wat is het beeld van de hulpverleners van de slachtoffers (Hoe ziet de hulpverlening eruit?)
- Samenwerking tussen instellingen (Wordt er rekening gehouden met het type slachtoffer?)

5.3 Hoe ziet de hulpverlening er in de praktijk uit?

Alle ondervraagde instellingen zijn onder andere gericht op het signaleren van de loverboy problematiek, met uitzondering van HVO Querido vrouwenopvang. Verschillende instanties geven aan dat scholen belangrijk zijn. Hun zorgtaak is groot en wanneer ouders de problematiek niet op tijd zien, dient de school in te springen. Docenten zijn echter vaak niet bekwaam in het omgaan met deze situaties. Men kan zich in deze de vraag stellen waar de verantwoordelijkheid nu precies ligt?

De belangrijkste signalen zijn:

- veranderingen in het gedrag bij leerlingen;
- dalende schoolprestaties;
- veelvuldig verzuim;
- regelmatig mobiel gebeld worden;
- veel geld te besteden hebben;
- regelmatig te laat komen.

Alle onderzoekslocaties blijken te werken op de manier zoals zij dit vastgelegd hebben in de protocollen en de zorgstructuur. Deze zijn vaak gebaseerd op praktijkervaring en niet op onderzoek. Wanneer men de achtergrond van het probleem beter zou proberen te begrijpen, zouden er wellicht veel verbeteringen in de praktijk mogelijk zijn. Veel instellingen (Pretty Woman) geven ook aan geïnteresseerd te zijn in verder onderzoek omtrent de problematiek. Ook de rol van de dader zouden zij graag sterker belicht zien (Jeugdzorg).

Op basis van de verkregen onderzoeksresultaten concluderen wij dat er op middelbare scholen eerder oog moet zijn voor de loverboy problematiek. Voorlichting wordt vaak pas in de derde klas gegeven. Soms is er zelf helemaal geen sprake van voorlichting (FierFryslan).

Pretty Woman geeft pas voorlichting op scholen als de school daar zelf om vraagt of wanneer ze zelf signaleren dat er meerdere risicomeiden van eenzelfde school bij hen worden aangemeld.

De meeste slachtoffers zijn tussen de veertien en zestien jaar oud (Bovenkerk et al. 2004) en de problematiek hangt meestal samen met andere factoren (zie risicokenmerken hoofdstuk 3 + 4). Hoewel de meeste slachtoffers dus veertien, vijftien of zestien jaar oud zijn kan de problematiek al spelen op twaalfjarige leeftijd. Hierdoor is het van belang dat de voorlichting eerder wordt gegeven.

Portes en Cumulus Welzijn geven aan dat zij vooral te maken hebben met allochtone slachtoffers, vooral van Marokkaanse afkomst. Met als oorzaak dat ouders niet genoeg met hun kinderen praten over taboe onderwerpen zoals relaties en seksualiteit. Ouders zijn wel in staat problemen bij hun kind te herkennen, maar spreken daar niet over. Ook voor autochtone gelovige gezinnen blijkt dit probleem vaak te spelen.

Over het algemeen geven de verschillende instanties aan goed samen te kunnen werken. Er is steeds goed contact en wanneer slachtoffers van de ene naar de andere organisatie verhuizen, lijkt er een goede uitwisseling van informatie. Één instelling gaf aan dat er bij Pretty Woman een te lange wachttijd was. Een andere instelling vond dat, dat bij Bureau Jeugdzorg het geval is. Ook zou er volgens geïnterviewden vanuit de hulpverleningsinstanties een betere terugkoppeling moeten zijn richting de scholen.

5.4 Wat is het beeld dat de hulpverleners hebben van de slachtoffers van loverboys?

Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen wij concluderen dat de bestaande theorie met betrekking tot het beeld van de slachtoffers van loverboys overeenkomt met de praktijk. In de theorie wordt gesproken over meiden die beïnvloedbaar zijn als gevolg van een verstandelijke beperking of een psychiatrisch beeld, zoals een afhankelijkheidsstoornis in ontwikkeling of LVG problematiek. Ook de respondenten hebben veelvuldig aangegeven dat LVG problematiek een grote rol speelt bij de (potentiële) slachtoffers. Andere factoren die zowel in de theorie als in de praktijk als kenmerkend worden aangegeven zijn:

- De slachtoffers hebben vaak een leerachterstand of hebben hun opleiding niet afgemaakt;
- Slechte thuissituatie; gescheiden ouders, geen goede band met de ouders, adoptie, financiële problemen, middelengebruik door de ouders of psychiatrische ouders;
- Meisjes met een instabiele persoonlijkheidsontwikkeling, lage zelfwaardering, De waardering die een meisje krijgt van haar vriend/loverboy, kan haar gebrekkige

zelfwaardering wat opvrijzelen;

- Slachtoffers zijn gevoelig en kwetsbaar. Ze missen iets in hun leven, willen dat gemis compenseren en zoeken dat ergens anders op;
- De meeste slachtoffers zijn veertien, vijftien of zestien jaar oud;
- De afkomst van de slachtoffers verschilt per instelling;
- Er is weinig tot geen oog voor mannelijke slachtoffers.

Inhoud van de hulp

Met het oog op de meervoudige problematiek moet de hulp aan loverboy slachtoffers veelomvattend, intensief en flexibel zijn. Professionals die met deze doelgroep werken moeten over vaardigheden beschikken om met deze meisjes een werkrelatie aan te gaan die gebaseerd is op vertrouwen en respect. De hulpverlening moet zich richten op concrete zaken zoals: huisvesting, geld, school, opleiding, werk, vrijetijdsbesteding en de relatie met hun ouders. Om meer zicht te krijgen op specifiek werkzame factoren is er ook gekeken naar effectieve behandelingen bij gedragsstoornissen, kindermishandeling, seksueel misbruik en thuisloosheid, omdat dit problemen zijn waar de slachtoffers ook vaak mee kampen (Pretty Woman, 2003).

Alle risicofactoren voor het ontstaan en in stand houden van meisjesprostitutie en alle gevolgen daarvan moeten systematisch aandacht krijgen bij het analyseren van de problemen van deze meisjes en de hulpverlening die zij nodig hebben (Jeugdzorg). Daarbij staat veiligheid voorop. Het is belangrijk dat de veiligheid van het meisje continue gewaarborgd is. Een meisje moet weten welke personen uit haar netwerk haar kunnen ondersteunen en moet ze leren een beroep op hen te doen. Bovendien moet ze leren riskante situaties en personen in te schatten en te anticiperen op die risico's.

Andere onderwerpen die in de hulp aan meisjesprostituees aan de orde moeten komen zijn:

- gezinssituatie;
- functioneren op het gebied van school, werk en vrije tijd;
- omgang met vrienden en vriendinnen;
- sociale ondersteuning;
- gebruik van alcohol en drugs;
- psychische gezondheid;
- fysieke gezondheid;
- huisvesting;
- praktische en financiële ondersteuning;
- politie en justitie.

5.5 Wordt er rekening gehouden welke begeleiding het beste past bij dit type slachtoffer?

De hulpverlenende instanties binnen Utrecht blijken de hulp wel degelijk goed af te stemmen op de slachtoffers of in ieder geval hiernaar te streven. Feit blijft dat er nog veel onbekend is omtrent dit probleem. Meerdere instanties geven aan de literatuur bij te houden en waar mogelijk en nodig aanpassingen door te voeren in de praktijk. Het moet natuurlijk wel toepasbare informatie betreffen.

Wensen van de slachtoffers

Uit twee onderzoeken ontstaat een globaal beeld van de hulp en ondersteuning die de slachtoffers willen hebben. Voor het evaluatieverslag van Pretty Woman (2003) is bijvoorbeeld aan hen gevraagd wat zij hebben gehad aan de hulp die zij kregen. Zij waarderen het vooral dat er iemand is die naar hen luistert en met wie ze kunnen praten. Ook zeiden er veel dat zij het gevoel kregen dat ze er mochten zijn. Bovendien vonden ze het prettig dat de hulpverlener vertrouwen in hen stelde en hen steeds aansprak op hun eigen verantwoordelijkheid en keuzes. Uit het onderzoek van ECPAT (2002) blijkt dat de slachtoffers het belangrijk vinden dat zij hun verhaal kwijt kunnen, dat ze hulp krijgen bij het zoeken naar huisvesting, werk, opleiding, financiële zaken, bij het verwerken van en inzicht krijgen in het verleden, dat ze contact hebben met lotgenoten en opvang en begeleiding krijgen bij hun terugkeer in de maatschappij.

De slachtoffers waarderen in het gedrag en de houding van de hulpverlener:

- aandacht en luisteren;
- ervaringsdeskundigheid;
- vertrouwen en deskundigheid;
- een persoonlijke benadering;
- bevestigd en serieus genomen worden.

Multimodaal

De problematiek van meisjesprostitutie kent meerdere oorzaken en gevolgen. Daarom moet de begeleiding van deze meisjes zich richten op verschillende aspecten van hun leven. Bij een multimodale aanpak is het van belang aandacht te besteden aan de uitbreiding en versterking van het sociale netwerk van de meisjes. Er is bij deze meisjes vaak sprake van gebrekkige sociale ondersteuning, waardoor het risico een van problematische ontwikkeling aanwezig is (Sijbrandij, Jonker & Wolf, 2008). Bovendien weten we dat een ondersteunend sociaal netwerk een beschermende factor is (Hoofdsuk 4). De SPF theorie laat goed zien dat wanneer een meisje geen ondersteunend netwerk heeft, zij makkelijker zal zwichten voor de charmes van een loverboy. Het is belangrijk het netwerk in kaart te brengen en te analyseren. Hierbij kan gekeken worden naar:

- structurele kenmerken. Voorbeelden hiervan zijn de omvang, variatie en bereikbaarheid van de leden van het netwerk (gezin, vrienden, kerk, enz.);
- functionele kenmerken: de mate waarin het netwerk voldoet aan de behoeften die een persoon heeft, zoals aansluiting vinden, sociale zekerheid, materiële en affectieve behoefte (SPF-theorie).

Hoofdstuk 6:

6.1 conclusie

6.1.1 Hoe ziet het profiel van een slachtoffer van een loverboy eruit?

- In hoeverre komen de risicofactoren van slachtoffers van loverboys overeen met de risicofactoren die gelden voor vrouwen die slachtoffer worden van huiselijk geweld?
- Wat zijn de risicofactoren die kans op slachtofferschap vergroten?

Het profiel van een slachtoffer van een loverboy is vrijwel identiek aan het profiel van een vrouw die slachtoffer is geworden van huiselijk geweld. Beide slachtoffers verblijven langere periode in een destructieve relatie met een man. Zij worden door deze man ontvreemd van de buitenwereld en gemanipuleerd. Weliswaar hebben de verschillende daders andere doelen voor ogen, de werkwijze die zij hanteren lijken verdacht veel op elkaar. Om hier concrete uitspraken over te doen zou verder onderzoek nodig zijn.

De vrouwen blijken in ieder geval dezelfde risicofactoren te hebben (hoofdstuk 3 + 4).

Hierbij zien we dat enkele risicofactoren duidelijk de kans op slachtofferschap verhogen (bij slachtoffers van loverboys). De nationaliteit van het meisje speelt een duidelijke rol. Dit meer vanwege de voorkeur die de daders hebben voor Nederlandse meisjes, dan dat het als individuele factor een rol speelt. Bij huiselijk geweld zien we weinig verschil tussen allochtone en autochtone wanneer we controleren op traditionele patronen binnen het gezin. Zo zien we dat bij sterk gelovige gezinnen (autochtoon en allochtoon) een vergrote kans op slachtofferschap bestaat. De structuren van gezinnen (de aanwezigheid van beide ouders en het aantal broers en/of zussen) zijn van invloed. Ook vrouwen die eerder problemen ervaren hebben (in hun jeugd) hebben een verhoogde kans (opnieuw) slachtoffer te worden. De bindingstheorie van Hirschi (1969) bleek voor beide groepen goed toepasbaar, hoe meer sociale controle er is (in wat voor vorm ook) des te kleiner de kans op slachtofferschap. Wanneer het slachtoffer eenmaal afgescheiden is van dit soort intermediaire groeperingen (familie, vrienden, enz.) zien we dat de normen en waarden van de loverboy (of man) de hoogste prioriteit krijgen. Dit compensatiegedrag is pure zelfbescherming zoals beschreven in de SPF-theorie.

6.1.2 Sluit de praktijk momenteel aan op de risicofactoren die een rol blijken te spelen voor de slachtoffers van loverboys?

- Hoe ziet de praktijk er in Utrecht uit?
- Wordt er rekening gehouden welke begeleiding het beste past bij dit type slachtoffer?
- Waarom wel of niet?

Utrecht wordt niet voor niets door meerdere instanties genoemd als voorbeeldprovincie wanneer het de bestrijding van de loverboyproblematiek aangaat. Het probleem wordt zowel door overheidsinstanties als door onafhankelijk organisaties zeer serieus genomen en de samenwerking lijkt (enkele haperingen daargelaten) goed te verlopen. Alle betrokkenen tonen in ieder geval welwillendheid en streven naar verbetering.

Men probeert goed rekening te houden met de behoeften van slachtoffers, maar zegt niet genoeg informatie te hebben. De verschillende slachtoffers die zich aandienden kunnen zo verschillen dat het moeilijk is eenduidig beleid te voeren. De verschillende instanties geven aan open te staan voor verbetering en verandering zolang de functionaliteit zich in de praktijk bewijst. Vaak zijn uitspraken te algemeen waardoor uitzonderingen weer buiten de boot kunnen vallen (Jeugdzorg). Dit dient ten alle tijden voorkomen te worden. En vanuit dit perspectief lijkt het beter een algemene definitie te handhaven.

6.1.3 Hoe zou de praktijk (op landelijk niveau) eventueel verbeterd kunnen worden?

Eerder al werd aangegeven dat Utrecht in meerdere opzichten een voorbeeldfunctie heeft wanneer men het heeft over de bestrijding van de loverboyproblematiek. In vele andere regio's (bijvoorbeeld in Alkmaar, Den Bosch en Eindhoven) lijkt niemand echt te weten waar de slachtoffers nu thuishoren. Wanneer de meisjes het traject van jeugdzorg verlaten, is er geen onafhankelijke nazorg beschikbaar. Tevens kunnen de volwassen slachtoffers enkel terecht bij opvangtehuizen voor huiselijk geweld, hoewel we eerder aangaven dat de risicofactoren voor slachtofferschap zeer op elkaar lijken, moeten we ons ook realiseren dat het twee verschillende problemen betreft die zeker aangaande de slachtoffers een verschillende aanpak behoeven.

Literatuurlijst

- Abika, L., Jun, J., Stattman, S. (2005): *Breaking her chains: the collective responsibility in combating trafficking in the Netherlands*.
- Averdijk, M. D. E. (2002): *'Prostitutie naar een illegaal en onzichtbaar circuit?'*
- Een verkennend onderzoek naar enkele onbedoelde gevolgen van de opheffing van het bordeelverbod in Twente. Universiteit Twente Faculteit Bestuurskunde, Twente.
- Assche van, V. (2001). Jeugdwerk met maatschappelijk achtergestelde jongeren. *Gids voor sociaal-cultureel en educatief werk – jeugdwerk*, 30, 97-127.
- Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de, & Teunissen, J. (2005). *Basisboek Kwalitatief onderzoek*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Berlo, W., van (1995). *Seksueel misbruik bij mensen met een verstandelijk handicap: een onderzoek naar omvang, kenmerken en preventiemogelijkheden*. Delft: Eburon.
- Borne, A. van den, Kloosterboer, K. (2005): *'Inzicht in Uitbuiting' Handel in minderjarigen in Nederland nader onderzocht*. Amsterdam.
- Bouma-Doff, W., van der (2005). *De buurt als belemmering?* Assen: Koninklijke van Gorcum BV.
- Bouchaute, B., van (2005). Maakt jeugdwerk het verschil? *Socia-cahier*, 2, 87- 94.
- Bovenkerk, F., San, M. van, Boone, M., Boekhout van Solinge, T., Korf, T. (2006): *Loverboys of modern pooierschap*. Augustus, Amsterdam.
- Broek, A. G. (2006): *'De terreur van schaamte' Leidraad voor violent handelen*. Carilexis, Leiden.
- Center for Advanced Defense Studies. (2007): *Short Brief on Human Trafficking*. Washington.
- Cox, S. , Leer, van der, J. (2002). *Preventie en hulpverlening Meisjesprostitutie; 6 projectbeschrijvingen*. Den Haag: VNG Uitgeverij.
- Custers, K., & Engels, R. (2003). Delinquentie van adolescenten: De rol van delinquenten vrienden en emotionele problemen. *Pedagogiek*, 23, 137 –155.

- Dijke, A. van, Terpstra, L., Berger, M., Geurts, E. (2006). *De betovering verbroken, Methodiek preventie en aanpak meisjesprostitutie*. Uitgeverij SWP Utrecht.
- Doornbos, A. (2006): *'Je beste vriend?'* Een onderzoek naar de aangiftebereidheid van de slachtoffers van loverboys. Groningen.
- Eikhof, E. van den, & Vogelzang, A. (1998). *A life less ordinary; een studie naar achtergronden van minderjarige meisjes in de prostitutie*. Utrecht: Rijksuniversiteit Utrecht.
- Epen, van, J. H. (2002). *Drugsverslaving en alcoholisme*. Houten: Bohn Stafleu Van Loghum.
- Gemeentebestuur Liedekerke (2005). Subsidiereglement jeugdprojecten.
- Gerris, J. R. M. (2006). *Het belang van school, ouders, vrienden en buurt*. Assen: van Gorcum.
- GGD (2007). *Ketenaanpak Jeugdprostitutie & Loverboy problematiek*. Rotterdam-Rijnmond: Thieme MediaCenter.
- Goderie, M., F. Spierings en S. ter Woerds (2002): *Illegaliteit, onvrijwilligheid en minderjarigheid in de prostitutie één jaar na de opheffing van het bordeelverbod*. Rapport Verweij-Jonker Instituut/ WODC, Ministerie van Justitie, Utrecht/Den Haag.
- Goverde, R. (2009). *De zaak Mandy P*. Amsterdam: TM Trademark/FMB uitgevers.
- Groningen, M., van (2008). *Misleid; gevangen in het web van een loverboy*. Amsterdam: Uitgeverij Arena
- Harchaoui, S., & Meijerink, R. (2008). *Versterking voor Gezinnen*. Den Haag: Raad voor
- maatschappelijke ontwikkeling/Raad voor de volksgezondheid en zorg.
- Hermanns, J., Nijnatten, C. van, Verheij, F., & Reuling, M. (2005). *Handboek jeugdzorg*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Hesseling, R., Nijboer, J., Smit, M. (2001): *Mensensmokkel en Mensenhandel*. Tijdschrift voor de criminologie, nr. 43-4.
- Huyghen, A.M.N. (2007). *Grensverleggend. Onderzoek naar een leerlingpopulatie van cluster 4 en evaluatie van de training omgaan met sociale grenzen*.
- Klaassen, R. (2004). *Voorlichtingskundig ontwerpen: de totstandkoming van Postbus 51-campagnes*. Assen: Uitgeverij Van Gorcum.
- Korvinus, A.G., E.M.H. van Dijk, D.A.C. Koster and M. Smit. (2005): *Third report of the Dutch National Rapporteur 'Trafficking in Human Beings'*. Bureau NRM, den Haag.

- Lerouge, S. (2006). *Spijbelen in KTA 3 Hofsteden: een blijvend probleem*. Kortrijk: Koninklijk Technisch Atheneum Drie Hofsteden.
- Machielse, A. (2003). *Niets doen, niemand kennen. De leefwereld van sociaal geïsoleerde mensen*. 's-Gravenhage: Elsevier Overheid.
- Mosterd, M. (2008): *'Echte mannen eten geen kaas' Vier jaar in handen van een loverboy*. Van Gennep, Amsterdam.
- Nikken, P. (2007): *'Online hulp verdient nog veel aandacht' Een verkenning naar het hulpaanbod voor jeugdigen in Nederland*. Nederlands Jeugdinstituut, Utrecht.
- O'Briain, M., Borne, A. van den, Noten, T. (2004): *Joint East West Research on Trafficking in Children for Sexual Purposes in Europe: The Sending Countries*. Ecpat, Amsterdam.
- Poel, J.F. (2008). *In het web van een loverboy*. Kampen: Uitgeverij De Groot
- Pretty Woman (2003). *Jaarverslag 2003*. Utrecht.
- Pretty Woman (2004). *Jaarverslag 2004*. Utrecht.
- Ridder, K. (2007). *Ketenaanpak Jeugdprostitutie & Loverboyproblematiek*. Rotterdam: Thieme MediaCenter.
- Rots-de Vries, M.C., Kroesbergen, H.T., & Goor, L.A.M. van de (2007). Interventie-ontwikkeling en evaluatie: een iteratief proces. Een illustratie aan de hand van de interventie 'Armoede en gezondheid van kinderen'. *Tsg tijdschrift voor gezondheidswetenschappen*, 85, 287-295.
- Rovers, B. (1997). *De buurt een broeiest?* Rotterdam: Ars Aequi Libri.
- Sijbrandij, M., Jonker, I., Wolf, J. (2008): *Cliëntprofielen van vrouwen met geweldservaringen in de vrouwenopvang*. Nijmegen.
- Schwarze, K., Berger, M., Geurts, E. (2006). *Pretty Woman, Praktijkvoorbeeld voor de aanpak van meisjesprostitutie*. Uitgeverij SWP Utrecht.
- Swanborn, P., G. (1999). *Evalueren; het ontwerpen, begeleiden en evalueren van interventies: een methodische basis voor evaluatie-onderzoek*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.
- Terpstra, J., & van Dijke, A. (2006). *Publiek Geheim: Jeugdprostitutie*. Amsterdam: SWP.

- Terpstra, L., et al (2005). *Loverboys, een publieke zaak. Tien portretten*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Vandenbroucke F., (2006). *Een sluitende aanpak voor spijbelen en schoolverzuim*. Brussel: Spijbelactieplan Departement Onderwijs en Vorming, p. 71-91.
- Veenma, K., Pardoel, K., Römkens, R., Bourman, K., & Poppel, J. van (2006). *Preventiebeleid 2001-2004: Een terugblik*. Tilburg: IVA.
- Venicz, L. en I. Vanwesenbeeck (1998): *Aard en omvang van (gedwongen) prostitutie onder minderjarige (allochtone) meisjes*. Rapport NISSO, Utrecht.
- Verschuren, P., Doorewaard, H. (2005). *Het ontwerpen van een onderzoek*. Utrecht: Uitgeverij Lemma BV.
- Vreeswijk, H. (2005). *Loverboys*. Antwerpen: Uitgeverij Manteau.
- Warmenbol, L. & Goossens, L. (2006). *Aandacht in 't kwadraat: in 'probleebuurtten' werken met 'probleemjongeren'*. Leidschendam: ACCO.

Bijlage 1: Aanvullende vragen (Hoofdstuk 4)

Wat is je hoogst voltooide opleiding?

Wat is je nationaliteit?

Wat is de nationaliteit van je moeder?

Wat is de nationaliteit van je vader?

Hoe was de gezinssituatie thuis?

Beide ouders aanwezig

Alleen moeder aanwezig

Alleen vader aanwezig

Anders, namelijk:

Hoeveel broers en/of zussen heb je?

Broer(s):

Zus(sen):

Hoe zou je de gezinssituatie terwijl je opgroeide beschrijven?

Erg fijn

Goed

Voldoende

Minder fijn

Verschrikkelijk

Verklaar kort je antwoord op de vorige vraag.

Hoe veilig voelde je je thuis?
(Geef een cijfer van 1 tot 10, waarbij 1 voor 'zeer onveilig' en 10 voor 'zeer veilig' staat)

1

2

3

4

- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

Hoe geliefd voelde je je thuis?
(Geef een cijfer van 1 tot 10, waarbij 1 voor 'zeer ongeliefd' en 10 voor 'zeer geliefd' staat)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10

Geef aan of je deze activiteit beoefende in je vrije tijd (voor het contact met een loverboy).
Zo ja, geef aan hoeveel uur per week je spendeerde aan deze activiteit.

- Het beoefenen van een teamsport:
Zo ja, Hoeveel tijd?
- Het beoefenen van een individuele sport:
Zo ja, Hoeveel tijd?
- Toneel of theater:
Zo ja, Hoeveel tijd?
- Televisie kijken:
Zo ja, Hoeveel tijd?
- Hangen in de stad/het dorp:
Zo ja, Hoeveel tijd?
- Verenigingsactiviteiten (bv. scouting, studentenvereniging):
Zo ja, Hoeveel tijd?

- Uitgaan:
Zo ja, Hoeveel
tijd?
- Anders, namelijk:
Zo ja, Hoeveel
tijd?

Beschouw je jezelf als
slachtoffer van een
loverboy?

- Ja (Ga door naar de volgende vraag)
- Nee (Je bent klaar)

Hoe lang ben je (als je er
achteraf op terug kijkt) in
handen van een loverboy
geweest?

Wat moest je doen van de
loverboy?

Waarom bleef je (meerdere
antwoorden mogelijk)?

- Ik hield van hem/kon niet zonder hem
- Hij bedreigde me.
- Hij bedreigde mijn familie/vrienden.
- Ik was emotioneel afhankelijk van hem.
- Ik was financieel afhankelijk van hem.
- Hij beloofde dat het beter zou worden.
- Ik wist niet waar ik hulp kon krijgen.
- Anders, namelijk:

Als je niet gebleven bent,
hoe ben je weggekomen of
ontsnapt?

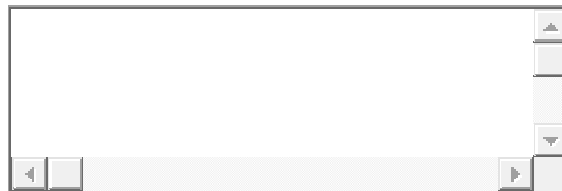
Wat gaf de doorslag hiervoor?

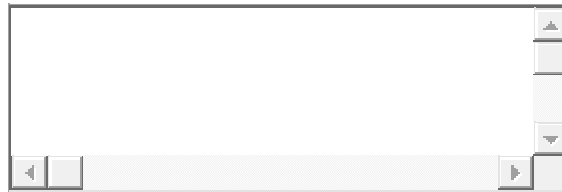
Van wie ondervond je de meeste ondersteuning? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Familie
- Vrienden/ vriendinnen
- Politie
- Hulporganisatie: Zo ja, welke?
- Lotgenoten
- Anders, namelijk:

Waarom had je het meeste aan deze steun?

Wat had er volgens jou beter gekund in de ondersteuning (algemeen)?

Bijlage 2:

Hogeschool Utrecht
Faculteit Maatschappij en Recht
Sociaal Pedagogische Hulpverlening
Heidelberglaan 7, 3584 CS Utrecht

Onderzoeksrapport

Slachtoffers van loverboys

In opdracht van Dilemmamanager

Afstudeerproject SPH 2008 – 2009

Copyright © 2009 All rights reserved

Projectbegeleider Hogeschool Utrecht: Dhr. Brinkman
Projectbegeleidster Dilemmamanager: Mw. Pieren

Projectgroep :
Benneker, M.B.M
Hagg, K.
Hutting, J.M.
Poll van de, J.W.M.R.
Winkel, S.N.

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	63
2. Inleiding	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3. Procesverantwoording	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4. Onderzoekopzet	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.1 Inleiding	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.2 Omschrijving van de opdrachtgever	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.2.1 Missie onderzoek.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.2.2 Strategie.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.2.3 Doel	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.3 Doelstelling	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.3.1 Probleemsignalering.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.3.2 Behoeftesignalering.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.3.3 Doelen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.4 Vraagstelling	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.4.1 Hoofdvraag.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.4.2 Deelvragen literatuuronderzoek	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.4.3 Deelvragen empirisch onderzoek	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.5 Opzet van het onderzoek	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.6 Onderzoekstrategie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.7 Planning van het project	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.7.1 Algemeen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.7.2 Fasering	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.7.3 Concrete tijdsplanning.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.8 Uitvoering van het project.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.8.1 Ideeën met betrekking tot de uitvoering...	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.8.2 Taken, inzet en verantwoordelijkheden binnen het onderzoeksteam.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.8.3 Taken, inzet en verantwoordelijkheden van mensen uit de organisatie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.8.4 Randvoorwaarden.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.9 Evaluatie.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.9.1 Productevaluatie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.9.2 Procesevaluatie.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.9.3 Planevaluatie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.9.4 Doelen die we willen bereiken	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.9.5 Relatie met de doelstellingen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.9.6 Toetsing van de doelen.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5. Literatuuronderzoek	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.1 Inleiding	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.2 Wat zijn de belangrijkste persoonskenmerken van de slachtoffers van loverboys?	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.3 Hoe ziet de gezinssituatie van slachtoffers loverboys eruit? ...	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.4 Hoe ziet de woonomgeving eruit van de slachtoffers van loverboys?	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

5.5 Hoe ziet de schoolsituatie van de slachtoffers van loverboys eruit?**Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

5.6 Hoe besteden de slachtoffers van loverboys hun vrije tijd? ....**Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**

6. Empirisch onderzoek	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.1 Labeling.....	20
6.1.1 Toepassing labeling.....	21
6.2 Boekanalyses	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.2.1 Analyse boek “Misleid; gevangen in het web van een loverboy” - M. van Groningen	24
6.2.2 Analyse boek “Echte mannen eten geen kaas” - M. Mosterd	26
6.2.3 Analyse boek “In het web van een loverboy” - J.F. van der Poel.....	27
6.2.4 Analyse boek “De zaak Mandy P.” - R. Goverde	28
6.2.5 Analyse boek “Loverboys” - H. Vreeswijk.....	29
6.2.6 Conclusie Boekanalyses	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.3 Interviews	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.3.1 Analyse Interview 1	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.3.2 Analyse interview 2.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.3.3 Analyse interview 3	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.3.4 Analyse interview 4.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.3.5 Conclusie Interviews	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
6.4 Eindconclusie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
7. Aanbevelingen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
7.1 Schoolpreventiebeleid	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
7.2 Sociale vaardigheidstraining	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
7.3 Spijbelbeleid.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
7.4 Voorlichting aan ouders, verzorgers en leraren.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
7.5 Woonomgeving en invulling vrije tijd	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
7.6 Suggesties voor verder onderzoek.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
8. Besluit	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
9. Begrippenlijst	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
10. Literatuurlijst	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
11. Bijlagen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
11.1 Bijlage 1 - Boekanalyses	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
11.2 Bijlage 2 - Interviewanalyses	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

1. Voorwoord

Voor u ligt ons onderzoeksrapport. Het is geschreven in het kader van ons afstudeerproject van de opleiding Sociaal Pedagogische Hulpverlening aan de Hogeschool Utrecht.

Onze afstudeeropdracht luidde: onderzoek een zodanig afgebakend onderwerp, dat verbetervoorstellen, in de vorm van aanbevelingen en een concreet product, uitgebracht kunnen worden ten aanzien van methodische beleidsontwikkelingen.

In oktober 2008 werd onze projectgroep opgericht. Bij het oriënteren op geschikte onderwerpen stuitte wij op de loverboyproblematiek. Het fenomeen loverboys is in de afgelopen jaren een zeer bekend begrip geworden. Loverboys zijn jongens die meiden versieren en ze op een bepaalde manier dwingen om in de prostitutie te werken. Er is veel onderzoek gedaan naar loverboys en de slachtoffers van loverboys. Wie zijn loverboys? Wie zijn hun slachtoffers? Hoe gaan loverboys te werk en hoe kan dit probleem teruggedrongen worden?

Door veelvuldig onderzoek is over de slachtoffers van loverboys veel bekend geworden. Er is een slachtofferprofiel opgesteld en er zijn verscheidene eigenschappen en omstandigheden onderzocht die in verband staan met het risico om in handen van een loverboy te vallen. Wij hebben aandacht besteedt aan de belangrijkste persoonskenmerken, de gezinssituatie, de woonomgeving, de schoolsituatie, het sociaal netwerk, hobby's, alcohol- en drugsgebruik, bijbaan en toekomstperspectief.

Via het onderzoeksbureau Dilemmamanager, dat onderzoek uitvoert naar maatschappelijke onderwerpen, hebben wij een onderzoek naar de slachtoffers van loverboys aanbevolen gekregen. Zo kwamen we uit bij Stichting Move On, wat een onderdeel is van Dilemmamanager. Wij hebben dit onderzoek in opdracht van hen uitgevoerd en zo is onze samenwerking tot stand gekomen.

Wij willen door middel van ons onderzoek de slachtoffers van loverboys onder de aandacht brengen. Wij hebben onderzocht wat de kenmerken van de slachtoffers van loverboys zijn en in welke situaties zij verkeerden voordat zij in aanraking kwamen met de loverboy. Uiteindelijk hebben we gekeken wat nodig is om te voorkomen dat er nog meer slachtoffers van loverboys vallen. Wij richten ons daarbij op de preventie, we kijken waar de behoeften op dit vlak liggen bij de slachtoffers en wat instellingen en de sociale omgeving kunnen bieden als het gaat om preventie. De verkregen informatie komt uit diverse hoeken, namelijk de slachtoffers zelf, autobiografieën en bestaande literatuur. Door deze verschillende invalshoeken hebben we een compleet beeld kunnen schetsen van de problematiek en de preventie.

Via deze weg willen we de mensen bedanken die we mochten interviewen en diegenen die ons op een andere manier geholpen hebben met het vergaren van informatie. Onze speciale dank gaat uit naar Dhr. Brinkman, onze begeleider vanuit de Hogeschool Utrecht en Mw. Pieren, onze begeleidster vanuit Dilemmamanager voor hun feedback en begeleiding gedurende ons onderzoek.

Utrecht,

Mei 2009

Benneker, M.B.M

Hagg, K.

Hutting, J.M.

Poll van de, J.W.M.R.

Winkel, S.N.

Bijlage 3: Afstudeeronderzoek HBOgroep Maarschappelijk Werk

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Inleiding.....	66
Hoofdstuk 2	Achtergrondonderzoek	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.1	Profiel slachtoffer (jaarverslag Pretty Woman 2006) :	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.2	Achtergrondinformatie over de instellingen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.2.1	De Christelijke Scholengemeenschap Veenendaal (CSV)	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.2.3	ROC Midden Nederland (zorgwijzer, 2008,2009).....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.2.4	ROC A12	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.2.5	Afdeling Zeden politie Utrecht	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.2.9	Pretty Woman (www.stichtingstade.nl) ...	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.2.10	HVO Querido, de Roggeveen (www.hvoquerido.nl).....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
2.3	Methodiek en aanpak meisjesprostitutie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Hoofdstuk 3:	Opzet.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.3	Omschrijving van de gewenste situatie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.4	Type onderzoek	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.5	Onderzoekslocaties	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.5.1	Christelijke Scholengemeenschap Veenendaal (CSV).....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.5.2	Delta College	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.5.3	ROC Midden Nederland.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.5.4	ROC A12	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.5.5	Zedenpolitie Utrecht.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.5.6	Cumulus Welzijn.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.5.7	Portes	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.5.8	Pretty Woman.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.5.9	Bureau Jeugdzorg	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.5.10	HVO Querido, de Roggeveen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
3.6	Methode	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Hoofdstuk 4:	Uitvoering.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.1	Ideeën met betrekking tot de uitvoering	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.2	Taken, inzet en verantwoordelijkheden binnen het onderzoeksteam	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.3	Taken, inzet en verantwoordelijkheden van mensen uit de organisatie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
4.4	Werkwijze en planning	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Hoofdstuk 5:	Resultaten.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.1	Fasen van de hulpverlening	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.2.	Signaleren	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.3	De methoden van werken	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.4	Het beeld van de hulpverleners over de slachtoffers?	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
5.5	Samenwerking tussen organisaties	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Hoofdstuk 6:	Conclusie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Hoofdstuk 7:	Aanbevelingen.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Hoofdstuk 8:	Evaluatie en discussie.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Literatuurlijst		Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.

Hoofdstuk 1

Inleiding

In opdracht van stichting Move On hebben wij onderzoek gedaan naar de hulpverlening aan de slachtoffers van loverboys.

Dit onderzoek hebben wij verricht in het kader van de afronding van onze opleiding Maatschappelijk Werk en Dienstverlening aan de hogeschool Utrecht.

De opdrachtgever, stichting Move On gevestigd in Amersfoort, is in 1998 opgericht in Zoetermeer. In 2008 heeft Dilemmamanager de stichting overgenomen. Dit bedrijf geeft inzicht in gedrag op zakelijk gebied, op het gebied van arbeidsbemiddeling en op scholen. Dit met behulp van assessments¹.

Wanneer wij in dit onderzoeksverslag spreken over de opdrachtgever dan bedoelen wij stichting Move On. De stichting is wel overgenomen door Dilemmamanager maar werkt nog steeds onder de naam Move On.

Het doel van de stichting is om maatschappelijke en sociale problemen te onderzoeken.

Momenteel bevorderen ze onderzoek naar de loverboy problematiek

Stichting Move On is van mening dat er veel verbeterd kan worden aan de aanpak van dit probleem. Ze hebben het idee dat hulpverleners niet goed weten hoe ze met het probleem om moeten gaan en dat hulpverleningsinstanties langs elkaar heen werken.

Daarbij komt dat er jaarlijks ongeveer 2000 slachtoffers van loverboys bijkomen.

De opdrachtgever heeft ons de vrijheid gegeven om zelf een aspect van de loverboy problematiek te onderzoeken. Wij hebben ervoor gekozen om de hulpverlening aan de slachtoffers van loverboys onder de loep te nemen. Wij zijn gekomen tot de volgende onderzoeksvragen:

Hoe ziet de hulpverlening aan de slachtoffers van loverboys er op dit moment uit?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden hebben wij de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Wat is het beeld dat de hulpverleners hebben van de slachtoffers van loverboys?
2. Hoe verloopt het hulpverleningstraject in de praktijk?
3. Hoe ziet de methode van hulpverleners eruit?

Tijdens dit proces zijn wij vanuit school begeleid door Janneke van der Mei en vanuit stichting Move On door Maria-Louise Pieren en Ylona Ruijter.

Vanaf deze plaats willen wij hen bedanken voor alle steun en tips die wij de afgelopen maanden van hen hebben gekregen.

---

¹ Beoordelingsprogramma dat sollicitanten of kandidaten moeten doorlopen om voor een bepaalde functie aangenomen te worden of om te bepalen of zij over ontwikkelbare talenten beschikken.

Voorafgaand de dataverzameling hebben wij ons verdiept in de literatuur omtrent dit probleem. Wij hebben uitgezocht hoe de hulpverlening er op papier uitziet en welke instellingen zich bezighouden met het probleem.

Ook hebben wij allen het boek van Maria Mosterd "Echte mannen eten geen kaas". Dit boek gaat over een slachtoffer van een loverboy en is gebaseerd op een waar gebeurd verhaal. Zo konden wij een beeld krijgen van wat een slachtoffer meemaakt. Aan de hand hiervan hebben wij ervoor gekozen om het aspect "signaleren" uitgebreid te belichten omdat hier vaak de kern van de aanpak van het probleem ligt.

Wij hebben ervoor gekozen het verschijnsel loverboy buiten het onderzoek te houden, maar ons uitsluitend te richten op de slachtoffers van loverboys. Als wij het over loverboys hebben, gaan we uit van de volgende definitie: pooiers die meisjes via verleidingstechnieken inpalmen om hen op den duur in de prostitutie uit te buiten. (Terpstra, L., Dijke, A van, 2005)

In deze scriptie kunt u meer lezen over het achtergrondonderzoek dat wij hebben verricht, de onderzoekslocaties, de methode van onderzoek, de uitvoering en uiteraard hoe dit proces is verlopen.

Tot slot komen wij met de resultaten van de afgenomen interviews, de conclusies en uiteraard de aanbevelingen.

Wij hopen dat wij met behulp van dit onderzoek daadwerkelijk hebben kunnen bijdragen aan de verbetering van de hulpverlening aan de slachtoffers van loverboys.

Ondanks alle opstartproblemen hebben wij met heel veel plezier aan dit onderzoek gewerkt en is de uitkomst van ons onderzoek anders dan verwacht.